

OB RAZPRAVAH O NOVIH KRAJEVNIH SKUPNOSTIH IN KRAJEVNIH ORGANIZACIJAH SZDL TEMA ZA DISKUSIJO

Krajevni ali podružnični odbori?

Ob razpravah o predosnutku nove jugoslovanske ustave govorijo povsod pri nas in tako v postojnski komunici o osnutku novega občinskega statuta in s tem v zvezi o razdelitvi občine na krajevne skupnosti. Pri tem so nalezli na zanimiv problem, ob katerem se velja malo zaustaviti.

Osnutek občinskega statuta predvideva 13 krajevnih skupnosti, vendar pa predlog še ni povsem izdelan, ker v nekaterih primerih stvari še niso prav jasne. Tako znani partizanski vasi Jurčiče in Palčje še ne vesta, kako bi: ali sami zase svojo krajevno

skupnost ali h krajevni skupnosti Pivka. Menda se bodo opredelili za prvo možnost, ker sta pač precej oddaljeni od slehernega središča, skupnost z Zagorjem pa tako ne pride v poštev. Druga nejasnost sta potem večji naselji Bukovje in Studeno: ali vsaka zase ali skupaj ena krajevna skupnost. Težava je spet v precejšnji oddaljenosti enega naselja od drugega, zato bodo morali prebivalci sami na sestankih izbrati najboljšo rešitev, kakor se bodo morali tudi v drugih primerih o tem na podoben način odločiti sami. Tretji primer je potem Hruševje in Veliko Ubeljsko s sosednjimi zaselki: ali vsako zase svoja krajevna skupnost ali naj bo to ena sama. In končno še zadnji problem: okoliški zaselki Postojne. Za posamezne vasi še ni jasno, ali naj se priključijo krajevni (stanovanjski) skupnosti mesta Postojna, ali pa najbližji krajevni skupnosti v postojnski okolici. O vsem tem bodo odločali občani sami na svojih zadevnih sestankih. Morda je podoben primer še v naseljih Buje in Suhorje: ali sami zase, ali k skupnosti Košana.

Vendar to ni problem, o katerem sem hotel razpravljati. Ta je v tem, da se morajo po statutu Socialistične zveze krajevne organizacije SZDL ujemati (pokrivati) s krajevnimi skupnostmi. Pri združevanju oziroma formiranju teritorialno obsežnih krajevnih skupnosti in krajevnih organizacij SZDL se bo nenadoma zdaj znašlo v mejah nove skupnosti več prejšnjih aktivnih krajevnih odborov SZDL. Če bi šablonsko

pričeli reševati ta problem in bi enostavno izvolili v takšni novi krajevni organizaciji Socialistične zveze novo vodstvo tako širokega področja, bi nujno padla aktivnost do sedaj močno dejavnih odborov SZDL. Tako stvar ocenjujejo na Postojnskem na konkretnih primerih Prestranka in Pivke. Tako bi nova krajevna skupnost Prestranek obsegala kar štiri doslej zelo aktivne odbore SZDL: sam Prestranek, Slavino, Koče in Orehek (in morda še Selce). Sedež nove skupnosti in s tem sedež odbora nove krajevne organizacije Socialistične zveze naj bo Prestranek, drugod pa naj bodo podružnice. V razgovorih so tudi sedanji krajevni odbori SZDL v Slavini, Kočah in Orehku za to rešitev, toda samo pod pogojem, naj bo tudi v Prestranku enaka podružnica krajevne organizacije SZDL kot v vseh ostalih treh ali štirih vaseh, krajevni odbor SZDL pa naj bo nad vsemi in sestavljen iz predstavnikov vseh štirih podružničnih odborov Socialistične zveze.

Enak primer je potem z novo krajevno skupnostjo Pivka, ki bi kot krajevna organizacija SZDL obsegala podružnice Trnje, Kal in samo Pivko.

S tem se neke vrste vračamo na nekdanje organizacijske oblike, saj bodo takšne podružnice in njihovi odbori praktično imeli isto vlogo kot doslej; dobili bomo med temi osnovnimi celicami družbene politične dejavnosti Socialistične zveze v posameznih krajih in večjih naseljih in med občin-

skimi odbori SZDL še en vmesni organ. To pa nič ne de; nasprotno! Če naj prav na ta način čim bolj kapilarno razprostranimo in razširimo Socialistično zvezo kot obliko družbenega upravljanja med naše občane, potem je to povsem prav, saj forma navsezadnje ni važna. Občanov ne zanima, kako bodo svoji organizaciji rekli, marveč zanje velja njena aktivnost in uveljavljanje sprejetih sklepov, pa naj te izvaja krajevni odbor SZDL ali odbor njegove podružnice.

Prav gotovo to ni samo problem Prestranka in Pivke na Postojnskem, same Postojne, Ilirske Bistrice, Sežane ali Divače ali kateregakoli večjega središča v našem okraju, republikah in državah. Če bi imel biti samo to kamen spotike v dejavnosti Socialistične zveze v najširših plasteh prebivalstva naše dežele, potem ga bomo zelo lahko rešili in zagotovili tudi podružniškim odborom SZDL najširšo iniciativo in proste roke za aktivno delo v korist vseh občanov.

Rastko Brađačka

Pomanjkanje pitne vode je v vsem koprskem okraju eden izmed najbolj perečih problemov družbenega standarda in gospodarstva nasploh. Odkrivanje novih in novih virov preskrbe prebivalstva s pitno vodo ter industrije in kmetijstva z zadostnimi količinami te dragocene tekočine je zato družba poverila posebnim ustanovam — podjetju Vodna skupnost Primorske. Dejavnost te gospodarske organizacije se zato razteza do zadnjega zaselka v okraju, kjer je treba občanom preskrbeti dobro in zdravo pitno vodo. Razteza se do zadnje luknje, kjer bi bilo mogoče vodo črpati v zadostnih količinah, da bi bilo s tem vredno poskusiti. To svoje poslanstvo opravlja VSP v najožji povezavi s strokovnjaki Geološkega zavoda LRS, ki so doslej našemu kraškemu svetu posvetili že veliko pozornost in izdelali dokaj popolno in pregledno karto podzemnega sveta, kjer se pretaka ali zadržuje podtalna voda. Eden izmed redkih krajev, kjer prebivalci niso nikoli v skrbeh za dobro pitno vodo in kjer je dovolj vode za živino tudi v najbolj sušnih obdobjih, kot je bilo prav letošnje poletje do pred nekaj dnevi, je prav gotovo Zagorje na Pivki. Tamkaj se v filski kotanji pod vasio zadržuje in pretaka vedno dovolj vode tudi ob suši; ko se začne deževje, pa iz številnih bruhalnikov močno izvira reka Pivka. Za pred časom so enega izmed teh bruhalnikov zajeli, napravili do njega vodnjak in zidano odprtino za iztok vode ob deževju. V ta globoki vodnjak so prejšnji teden strokovnjaki Geološkega zavoda LRS in Vodne skupnosti Primorske namerili debele cevi, montirali zgornji črpalnik in nekaj dni merili količino vode, ki so jo lahko črpali brez strahu, da se to raven vode v vodnjaku znižala. Prišli so do razveseljivih ugotovitev, o katerih preberite več na 3. strani, na zgornji sliki pa si ogledite črpalno nad vodnjakom pri delu minuli petek — predzadnji dan velike in dolgotrajne suše, ki jo je v nedeljo zaključilo deževno jesensko obdobje

GORIŠKI SINDIKALISTI NA OBISKU PRI KOPRSKIH

Koristna menjava izkušenj

Na povabilo OSS Koper so bili peteklo soboto pri občinskem svetu v Piranu v gosteh predsednik in tajnik OSS ter predsedniki občinskih svetov goriškega okraja. V večurnem razgovoru, ki so mu prisostvovali tudi podpredsednik RSS Jože Borštnar in sindikalni delavci iz našega okraja, so bile izmenjane izkušnje v sistemu, metodah in vsebini dela občinskih sindikalnih vodstev in podružnic. Predsednik ObSS Roman Poljšak je na željo gostov spregovoril o aktivnosti sindikalne organizacije piranske komunice na najrazličnejših področjih: pri uveljavljanju novega gospodarskega sistema, pri sodelovanju z ostalimi družbeno političnimi ter

oblastnimi činitelji v občini, pri reševanju vsakodnevnih skupnih nalog, pri organizacijski in kadrovske graditvi sindikatov. Bistveno vprašanje, ki se je prepletalo v živahnem in vsebinsko bogatem pogovoru, je bilo, kako čimprej usposobiti osnovne enote — sindikalne podružnice, da bodo imele posluh za vse probleme in bodo znale hitro in elastično nanje reagirati. Zelo pomembna je pobuda, ki je prišla do izraza ob tej priložnosti, da bi za sindikalne delavce goriškega in koprškega okraja odprli skupen izobraževalni center.

Predsednik občinskega ljudskega odbora Piran Jakob Drakšler je priredil gostom kosilo v Go-

stinski šoli, nato pa so obiskali še Ladjedelnico, kjer jih je izvršni odbor sindikalne podružnice seznanil z delom in s problemi organizacije pri uveljavljanju neposrednega upravljanja in delitve po delu. Sledil je ogled Višje pomorske šole, Fiese, Forme vive na Seči, termalnih kopeli v hotelu Palace in Galerije v Piranu. Srečanje z Goričani se je zaključilo v prijetnem razgovoru z zastopniki kolektiva Splošne plovbe, ki je za goste priredil večerjo v Klubu pomorskega častnika.

Glede na korist takih stikov so goriški sindikalni funkcionarji povabili koprške, naj čimprej obiščejo njihov okraj.

M. V.

S SEJE OBČINSKEGA LJUDSKEGA ODBORA KOPER

Za večjo javnost poslovanja

Na zadnji seji Občinskega ljudskega odbora Koper, ki je bila v petek, 26. oktobra, so odborniki dobili najprej pojasnila o delu stanovanjskega organa ObLO Koper, o stanju skladov ObLO Koper, o preskrbovanju podeželja s pitno vodo, o stanju šolstva v koprski komunici in nato sklepali o raznih gospodarskih vprašanjih.

Svet za komunalne, gradbene in stanovanjske zadeve občine je opozoril odbornike na nekatere probleme stanovanjskega organa, ki v glavnem izvirajo iz pomanjkljivosti predpisov, katerih vsebina je v marsikaterem primeru že močno odmaknjena od stvarnosti. Zato je razprava o tej točki dnevnega reda potekala v znamenju priporočil glede nadaljnjega družbenega upravljanja, finančnega poslovanja, vzdrževanja stanovanjskega fonda, razdeljevanja stanovanj ter vsklajevanja predpisov občinskega ljudskega odbora z zakonom o financiranju stanovanjske graditve in zakonom o poslovnih zgradbah in prostorih.

Občinski ljudski odbor Koper ima sedaj sedem skladov, ki pa še niso v dovoljni meri izkoriščeni, kar opozarja na večjo pozornost v njihovi uporabi. Oba zbora občinskega ljudskega odbora sta potrdila sklep delavskega sveta gostinskega podjetja Galeb in sklep delavskega sveta gostišča Taverna v Koprju o pripojitvi Taverne h Galebu, ki se že razvija v pomembno gostinsko podjetje, sestavljeno iz dosedanjih manjših gostinskih obratov, ki pri sedanji organizacijski obliki niso bili sposobni razviti visoko rentabilno poslovanje. Prav tako so odborniki potrdili združitev oziroma pripojitev Ekonomsko-tehničnega zavoda in podjetja Projekt, dalje pripojitev komunalnih bank v Ilirski Bistrici, Postojni, Sežani, Piranu h komunalni banki Koper. Nova Komunalna banka pa bo v omenjenih krajih imela svoje ekspoziture.

Potem ko so odborniki potrdili letni davčni račun koprške ko-

VELIKO OLAJŠANJE
Po osmih dneh je prenehala kriza okoli Kube, ki je močno vznemirila svet. Predsednik ZDA Kennedy je napovedal blokado Kube in nastop z orožjem proti vsem, ki bi Kubi nudili vojaško pomoč, o kateri smatrajo Američani, da je naperjena proti ZDA. Vršilec dolžnosti generalnega sekretarja Organizacije združenih narodov U Tant je takoj pozval predsednika ZDA Kennedyja in premiera Hruščeva, naj spor rešita po mirni poti. Oba državnika sta v svojih odgovorih U Tantu izrazila željo po rešitvi tega spornega svetovnega problema brez prelivanja krvi, ki bi lahko pripeljalo do nove svetovne vojne in Sovjetska zveza je že začela v Kubi demontirati svoje raketne naprave. S tem je narejen prvi korak k pomiritvi v svetu iz zmagala je težnja neangažiranih držav, da je treba za vsako ceno preprečiti nov svetovni vihar.

ter za nadaljnje boljše poslovanje, so potrdili statut stalne konference občin Izola, Koper in Piran. Na seji je bil na lastno željo razrešen mesta podpredsednika občinskega ljudskega odbora Koper inž. Franc Spacapan, ki je prevzel novo dolžnost.

Z OBČINSKE KONFERENCE ZVEZE KOMUNISTOV V SEŽANSKI KOMUNI

Pospešen tempo razvoja na Krasu

V svojem poročilu za redno letno konferenco ugotavlja občinski komite ZKS v Sežani, da je bilo obdobje med obema konferencama politično in družbeno močno razgibano in da je terjalo od sežanskih komunistov intenzivno delo v izvajanju sklepov zadnje konference in smernic III. in IV. plenuma CK ZKJ.

V svojem referatu na konferenci je sekretar občinskega komiteja ZKS Sežana Alfonz Grmek osvetlil delo sežanskih komunistov skozi prizmo vseh teh smernic in ocenil njihovo aktivno

vključevanje za urejanje zapletenih gospodarskih in družbeno političnih problemov, kot so razvoj podjetij, izpolnjevanje plana, vključevanje v mednarodni izvoz, notranja delitev, razvijanje samoupravljanja, nove oblike in metode političnega dela in končno pomanjkljivosti in naloge v zvezi z notranjim partijskim življenjem. Podrobneje je v svojem poročilu tovariš Grmek zajel osrednje družbeno-ekonomske in politične probleme, tiste, ki v komunici izstopajo in pri katerih lahko na rešitev odločilno vplivajo

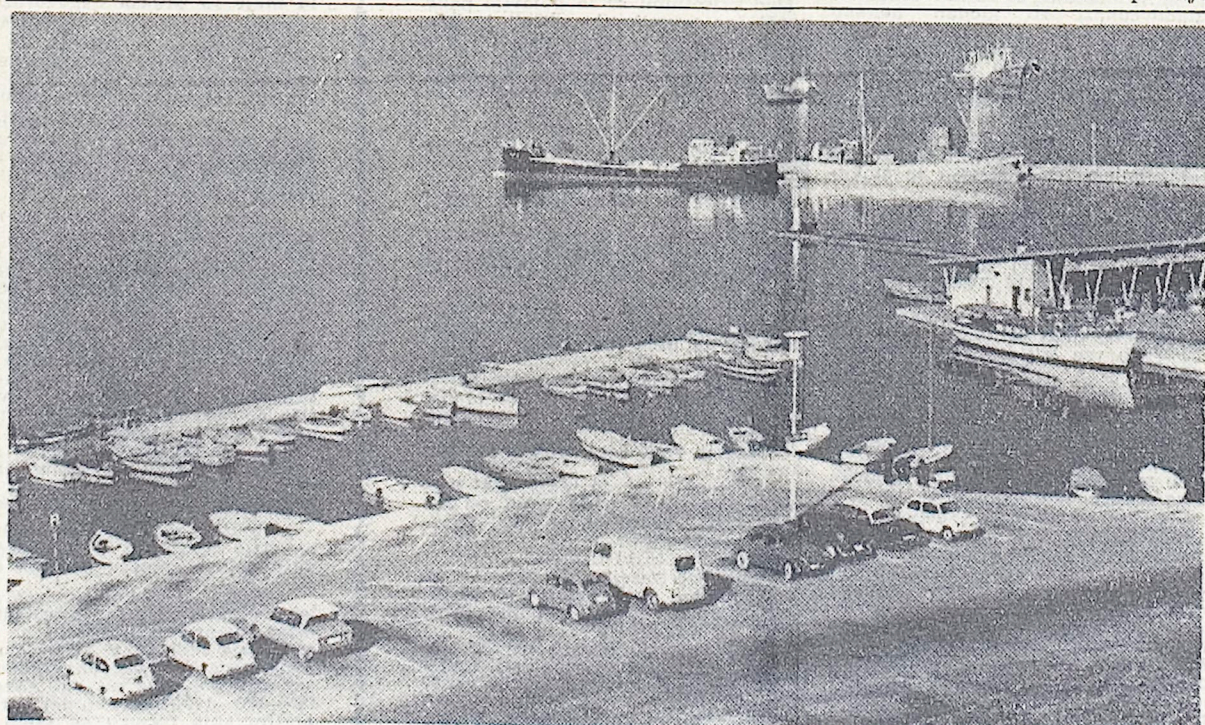
komunisti s svojimi enotnimi in jasnimi stališči. Učinkovitost takšnega partijskega dela bo dobila svoj odraz in spričevalo v uspehih, ki jih bodo dosegli vsi občani na vseh področjih družbenega razvoja komunice.

Številni udeleženci razprave so podrobneje govorili o doseženih uspehih in posameznih gospodarskih panogah in tudi o napakah, ki so zavirale hitrejši oblikovanje socialistične miselnosti. O velikem tempu gospodarskega razvoja v komunici je govoril predsednik ObLO Lado Mahnič. Danes ne moremo govoriti več, da je sežanska komunica pasivna, saj ima 35 samostojnih gospodarskih organizacij, 5500 zaposlenih ljudi in ustvarja 17 milijard družbenega proizvoda. Narodni dohodek je danes na Sežanskem v povprečju okraja in republike. Za te uspehe so bili potrebni veliki skupni napor, rodilo pa je to tudi nove probleme. Za izboljšanje proizvodnje bo treba poskrbeti za strokovni kader, za mehanizacijo in avtomatizacijo. Bodočnost pa ima sežanska komunica v razvoju turizma in malooobmejnega prometa. Do zdaj je bilo malo investicij v gostinske in trgovske objekte, premalo skrbi za potrebni kader, ceste in vodo, brez česar si ne moremo misliti razvitega turizma.

V razpravo sta posegla tudi gosta konference član CK ZKS Matija Maležič in član OK ZKS Koper ter predsednik OLO Koper Davorin Ferligoj. Tudi tovariš Ferligoj je govoril o razvoju turizma, kateremu bo treba posvetiti več pozornosti, in o turističnih investicijah. Opozoril je še na pravilno razumevanje integracije v gospodarstvo, kar ne pomeni samo združevanja, ampak

tudi kooperacijo in druge oblike, kar naj gospodarske organizacije dobro preudarijo. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da potrebujemo tudi manjše obrate, ki so lahko kot dopolnilo ali specializacija večjih. Tovariš Matija Maležič je v svoji razpravi ugotovil, da se sežanski komunisti z veliko vnemo in skrbjo poglabljajo v probleme komunice. Njihova razprava o bodočnosti je bila zelo zainteresirana. Vendar pa je bilo po njegovem mnenju premalo govora o drugem življenju v komunici, izven gospodarstva. Vse premalo tudi o političnem življenju in nič o zunanjepolitičnih dogodkih, kar je pomembno za ljudi, ki žive ob meji. Govoril je tudi o mladini, o njenem postopnem vključevanju v odgovorno delo in rotaciji, ki je sicer nekaj zelo pozitivnega, vendar pa se je treba nanjo pripraviti. Med ostalimi diskutanti se je samo eden dotaknil vprašanja društev in organizacij in poudaril, da so tudi kultura in družbene službe sestavni del življenja v komunici in da je naloga občine, da skrbi za vsestransko življenje občanov.

Konferenca je izvolila 21-članski komite, ki se je takoj sestel, da bi izvolil iz svoje srede sekretarja. V smislu načela rotacije, ki naj ji da občinski komite najboljše zglede, so predlagali za novega sekretarja tovariša Lado Mahniča. Do njegove razrešitve predsedniškega mesta v občinskem ljudskem odboru bo vršil posle dosedajni sekretar Alfonz Grmek, kateremu so se zahvalili za dosedanje dolgoletno pošteno in odgovorno delo in ga zaprosili za pomoč tudi v bodoče kot člana novega komiteja.

Če bi bilo staro koprsko pristanišče na zgornji sliki dovolj globoko, bi za silo lahko v njem razkladali manjše tovorne ladje, kadar se v novem pristanišču gnetejo čezoceanske velikanke, ki morajo zato čakati zasidrane zunaj v zalivu, dokler ne pridejo na vrsto, kakor kaže zgornja slika

Berite in širite

S SINDIKALNE KONFERENCE O POLLETNEM DELU V TOMOSU

Kritično, a konstruktivno

o vseh problemih in vprašanjih, ki zadevajo delo in življenje v Tomosu zaposlenih ljudi, so govorili na svoji polletni konferenci člani sindikalne organizacije koprskeske tovarne motornih vozil

Te dni je bila v Kopru polletna konferenca sindikalne podružnice tovarne motornih vozil Tomos, ki je obravnavala delo sindikalne podružnice v zadnjem polletju. Konferenca je ugotovila, da je delo sindikata napredovalo, posebno pa se zaradi prizadevanj upravnega odbora sindikata in njenega tesnega sodelovanja s tovarniškimi komiteji ZK. Kljub vsemu pa ne morejo biti zadovoljni z nalogo, ki jih je sprejel kolektiv v zvezi z reorganizacijskimi in drugimi dogajanjimi v podjetju. Tako na primer je bila v veliko oviro struktura sindikalnih podoborov, ki jih je bilo do sedaj 30, se pravi, da sta bila v eni ekonomski enoti kar po dva ali celo trije podobori. Zato so na konferenci sklenili, naj bi organizirali samostojne sindikalne podružnice v 14 ekonomskih skupnostih. Dosedanja sindikalna organizacija pa bi obdržala vse pravice in dolžnosti, njena glavna naloga pa ne koordinirati delo med posameznimi podružnicami v ekonomskih enotah.

V razpravi je bilo govora tudi o pomanjkljivosti v higiensko-odstojnem varstvu v tovarni. Z odstranitvijo ugotovljenih pomanjkljivosti bo moč preprečiti ali vsaj do skrajnosti omejiti število nezdov in boleznin, ki včasih daleč presegajo normative. Sprejet je bil tudi predlog, naj bi v zimskem času zagotovili prevoz na delo in z dela s tovarniškimi avtobusom, ker je prevoz s lastnimi motornimi vozili v zimski ter zgodnji pomladi zdravju res škodljiv.

V zadnjih osmih mesecih je bilo sprejetih 231 delavcev in uslužbencev, delovno razmerje pa je prekinilo 213 zaposlenih. V glavnem navajajo delavci za vzrok odpovedi prenehanje prejemka. V tej zvezi bi kazalo proučiti kadrovske politike, ker je med timi, ki odgovarjajo delovna razmerja, vrsta na novo priučenih za delo v tovarni Tomos. V

ŠTUDIJ ZA ODRASLE

Ljudska univerza v Izoli je organizirala triletni študij za odrasle, ki žele dokončati srednje šole, kot so srednja tehnična, srednja ekonomska in administrativna šola. V tehnično srednjo in v administrativno šolo se je vpisalo po 30 slušateljev, v ekonomsko srednjo šolo pa 25 slušateljev. Pouk bo predvidoma trajal pet ur tedensko in udeležili se ga bodo študenti s področja izolske in piranske komune.

času priuči razumljivo niso tako produktivni, kakor so stalni delavci, in to povzroča znatno gospodarsko škodo podjetju. Pri tem pa je konferenca ugotovila, da je v podjetju nesorazmerje med delavci in uslužbenci, to se pravi, da je uslužbencev preveč in da je shema uslužbenških delovnih mest zelo pomanjkljiva.

V razpravi je stekla beseda tudi o ne dovolj količinski in kakovostno dobri hrani v menzi podjetja ter o osebnih prejemkih zaposlenih. V septembru je prejelo malo od 16.000 do 20.000 dinarjev

mesečnih dohodkov 54 ljudi, od 20.000 do 25.000 dinarjev 230 ljudi, od 25.000 do 30.000 nekaj več kot 300 ljudi, vsi drugi so imeli višje osebne dohodke. V plodni razpravi, ki je obravnavala tudi zahtevo po boljši delovni disciplini in medsebojnih odnosih ter pogojih za realizacijo letošnjega proizvodnega plana podjetja — dnevno se izdelajo 120 motopodov — je podpredsednik okrajnega sindikalnega sveta Koper Marija Vogričeva nanizala nekaj pripomb na nadaljnje delo sindikalne podružnice.

OBRAČUN DELA IZOLSKIH KOMUNISTOV

Najmlajši občinski komite v okraju

Po pčilih sedmih mesecih so se izolski komunisti znova zbrali na redni konferenci, da bi analizirali uspehe in neuspehe v današnjem razgibanem ekonomskem in družbeno-političnem obdobju. Konferenca so se udeležili člani občinskega komiteja, številni delegati in kot gostje član CK ZKS Branko Babič, sekretar OK ZKS Koper Jože Božič in sekretar občinskega komiteja ZKS Koper Zdravko Troha.

Ze pred konferenco so delegati prejeli poročilo o delu izolskega občinskega komiteja med obema konferencama, na konferenci pa je obširno govoril o bodočih nalogah komiteja in komunistov sekretar inž. Ivan Uraun. Analiza vseh dogajanj, je rekel med drugim tovariš Uraun, bi zahtevala veliko časa, zato se bo lahko dotaknila konferenca le bistvenjših stvari.

ugotovila je glavne uspehe in neuspehe ter vzroke, ki so jih pomagali krotiti. Se mnogo dela, analiz, razglabljanj, sklepanj in ukrepov po potrebo za nadaljnje delo v osnovnih organizacijah in v aktivih. Osnovni ton preteklemu obdobju je dalo pismo IKCK ZKJ, govor maršala Tita v Splitu ter smernice IV. plenuma CK ZKJ. Za izolske komuniste je pomembna poudarjena primarnost usmerjanja vseh naporov v izgradnjo gospodarske moči in sočasnega razvijanja vseh družbenih procesov le potrditev pravilne usmerjenosti. Sekretar inž. Uraun se je dotaknil vprašanja proizvodnje, realizacije, delitve osebnih dohodkov, vloge samoupravnih organov in ekonomskih enot, decentralizacije, družbenega, izvoza. Pri izvršenih in v bodočih nalogah je potrebna močna, vedno prisotna in avantgardna zavest.

Minul teden je Okrajni komite LMS Koper organiziral nekajdnevni seminar za mladince iz raznih središč koprškega okraja. Na seminarju so udeleženci pridobili osnovne pojme o sredstvih informacijske, o delu redakcij pri časopisih in radijskih postajah ter o vlogi in delu sodelavcev in dopisnikov časopisov in radija. Ob zaključku seminarja so si ogledali tiskarno CZP Primorski tisk, uredništvo Slovenskega Jadrana ter obe redakciji Radia Koper in tehnične naprave te ustanove. Na sliki: pred ogledom tiskarne se fotografirja za spomin na seminar

MOHAMMED DIB

Pomlad se je rodila v eni sami noči

Odlomek iz romana Alžirija (trilogija), ki bo te dni izšel pri založbi LIPA v Kopru (knjižna zbirka »LIPA I/1962«) — Aktualna knjiga, ki odkriva zanimive posebnosti arabskega sveta v času neposredno pred začetkom boja za osvoboditev. Roman obravnava življenjske tegobe muslimanskega dečka, ki okuša lakoto in nasilje, in že zrelega fanta, ki razmišlja o ljubezni in žalostni usodi svojega naroda

Pomlad se je rodila v eni sami noči. Bila je kakor nenadna eksplozija: hudourniki svetlobe so pršli na zemljo, ko je bilo konec neskončnega mraka. Mesto, ki se je zneblilo duševne teže, je zadrla s polnimi pljuči. Listje se pogajalo tako drevesih, ki so jim je črno okostje pokrilo z zelenim puhom, in se istega dne se je vrnila prijetna opoldanska toplota. Z nosom v zraku so ljudje skušali brati ugode na znamenja in povratku sonca, v prvih pučjih spevih.

V tih pomladnih dneh so bili beščili še bolj fantastični, še bolj grozljivi kakor poprej. Kako in od česa so živeli vse do teh dni? Nič ne bi znal tega povedati; vlačili so se po cestah, kakor bi se nenadoma spomnili nečesa, kar so se zdavnaj pozabili. Previdno se stopali, ne da bi bili glavi. V kleti je vladala sprotnost: kraljevala stla neurejena delavnost in vrvenje. Tkavci so se naprej z vsemi silami garali pri stavih, a na vsem lepem je nekdo na ves glas prišel prepevati. V zaprti, duševni ozračje se je vrnil opoj, ki je delavcem zmešal glave.

Komaj se je pojavila prva zarja, je Omar že prinesel volno, ki je šel ponoči na Sok-el-Gezel. Srčca teh nežnih, žarečih in hladnih zarj je razžal vanj kakor trn. Potem je teknil, da bi opravil vsa naročila. Počutili so je manj zadovoljnega, od daleč in na pol prisoten je poslušal prostodušne pogovore tkavcev. Tekel je vse do Bab Zira ka Mahi Buananu, kjer je dobil košare in naročila. Njegova dolžnost je bila, da hodi za gospodarja na trg. Toda te svoje naloge ni nikdar opravil tako, da bi bil zadovoljen. Buanan je zadovoljen, pobožno je poslušal njene priitbe.

Včasih je pomagal staremu Skaliju, ki je bil kak dan tako betežen, da ni bil za nobeno rabo. Potem je nesel volno k barvarju in jo prinesel nazaj tamo, ko jo je barvar potegnili iz črne smole. Opravljal je svoje dolžnosti, kolikor so jih zahtevali od njega, kakor je pač mogel, vendar se mu ni posrečilo nikogar zadovoljiti.

Vedno ga je kdo zmerjal in brulil. Pa če ga zmerjali, kaj zato, tega je bil vajen; nikakor pa ni prenesel, če ga je kdo udaril ali če mu je priletel čoln v glavo. Če je imel smolo, da je zmešal kako štrno, so vsi tkavci kar od stavev pljuvali vanj.

Je že tako! Svojo slabo voljo so pač stresali na vajece. Nikoli jih niso nehali psovati.

Omar je razvozlal niti in premišljeval. Ko je Hameduš opazil njegovo vztrajno molčanje, se je začel norčevati iz njega.

— Ali so te ti potopile z zlatom nalozene ladje?

Otrok mu ni odgovoril, pač pa so ga te besede potrdile v prepričanju, da je rdečelasec neozdravljivo zmešan.

Klonjen je bil samo Okašu, molčnemu velikanu. Ta mu je vtilval vedno več zaupanja. Zdal je je hodil vsako nedeljo obiskovat v kavarno v spodnjem mestu, kjer je tkavec najraje pil čaj.

Hameduš je Omarju zameril zakrknjenost. — Ni videti normalna ta opica! ... Kar naprej mu budi neke misli po glavah!

Trenutek pozneje je rdečelasec zamahnil po Zbešu, pohabljenču, brez vsakega pravega vzroka. Otrok je predlohol hodil z vedrom vode, ki jo je šel iskat k vodnjaku. Hameduš je bil žejen in ni našel vrča, iz katerega so tkavci pili.

Zbeš je zatekel za skrinjo k Omarju in začel jokati. Napravil se je čisto majhnega, tresel se je po vsem telesu in krčevito stiskal veke. Omar ga je skušal potolažiti; takrat je zaslišal, kako je zamrmral čisto tiho, medtem ko mu je jok sekla besede.

— Ubi ga bom! Naj je počaka! Dve kili težak kamen mu bom zabrisal v bučo ...

Vprašal ga je, zakaj se pusti tepsti. Mail spaček mu ni odgovoril, le skomiznil je z rokami.

Tudi Omar se je čuval rdečelasca, v katerega zlobi je bilo vedno nekaj nemiselnega.

Ni minilo četr ure, ko je že odmeval po kleti vesel Zbešov glas. Z nogami je cepetal po tleh in plesal ob podžigajočih klcih delavcev.

Dnevi so tekli. Omar je dozoreval. Nič bolj neroden niti nič spretnjši ni bil kakor kdo drug, če je bilo treba razumeti kako stvar. Pridobil si je bil tuja, vendar je bil eden izmed tistih, ki so mu delo, slabo ravnanje ni več tako vplivalo nanj kakor prve dni. Naučil se je braniti.

Pri Levjem vodnjaku je pritegnila

Omarjevo pozornost strnjena množica, ki se je nabrala na trgu Bejljk. Otrok se je vračal v delavnico po ulici Silak; štrne volne, dolge kakor on sam, so ga pokrivalo od glave do nog kakor košato krzno, ki je bilo v oči s svojimi ostrimi, kričnimi barvami: rumeno, rdečo, zeleno, modro ... Približal se je, a neki nadležnej je zakrčkal nanj.

— Stran s to barvo, smrkevec! Omar se je napravil hudega. Možak je začepetal z nogami, tako ga je razburila ta brezbriznost.

— Kaj ne vidiš, da nas boš vse umazal?

Mokre štrne so mu pomagale, da si je izrinil pot med množico. Kričali so vsi, a umaknili so se mu vendarle. Radovednejši so gledali nekoliko omamljeno, kakor bi imeli pred očmi kak nenormalen prizor. Omarju je uspelo vdrati le topo skupino bosonogih barčev, ki so zadnje čase živeli v mestu. Oblasti so odredile, da jih je treba zbrati. Od ušes do ušes krožila vest, da je bilo treba vseh množičnih ukrepov, preden so to dosegli. Policaji so zastražili te stokačje sence.

— Mesto je bilo mirno, že od nekdaj je vladala v njem najdoslednejša spodobnost. In če je danes vse narobe, so tega krivi ti ljudje, serje resno razburjal neki trgovec, stlačen v sukneno obleko.

— Spremenili so ga v karavanera, je zasepetal neki šaljivec.

— V se vse kaj hujšega, je godel trgovec.

Za pričo je klical najbližje sode in spraševal:

— Zakaj se gnetejo tukaj, ali nimajo nobenega drugega dela? Ali ni to ljudje, sebi in drugim v napoto, samo zato tu, da delajo skrb ljudem, ki se trudijo pošteno živeti?

Tedaj je prišel neki sodelavec posebne komisije, ki jo je ustanovila vichijska vlada, in z njim se je nagnetla, kolikor se je dalo. Sodelavec je hotel najprej vedeti, od kod so se ti ljudje vzeli. Stvari so se takoj izkazale za bolj zapletene, kakor bi si kdo predstavljal. Nikogar ni bilo, ki bi lahko razrešil to uganko.

Zahtevali od vsakega od njih, naj pokaže papirje, toda niti eden jih ni imel in tudi ni vedel, kaj je to. Ko je bilo to ugotovljeno, so se odločili, da jih zaslišajo. Vsi so odgovorili, da

Tuljaki in Sokolič

Vaščani Tuljakov in Sokoličev v koprski občini so se končno odločili predlagati Občinskemu ljudskemu odboru Koper, naj uvede poseben krajevni prispevek za popravilo vaskih in poljskih poti ter vodnjakov in napajališč v njihovih krajih. Zato je občinski ljudski odbor na svoji zadnji seji sklenil uvesti krajevni prispevek v delu, ki je obvezen za vsa gospodinjstva na območju obeh naselij, ki imajo enega ali več dela sposobnih družinskih članov in sicer za vsako gospodinjstvo po štiri delovne dni, t. j. po 32 delovnih ur — seveda s tem, da lahko posebni krajevni prispevek domačostjo tudi s plačilom 150 dinarjev za delovno uro. Na ta način bo moč popraviti vaské poti Sokolič—Tuljaki do okrajne ceste III. reda ter poljske poti Sokolič—Reke pod naselje Peraj in Tuljaki—Mavriči.

na vodilna sila subjektivnega faktorja. Ob teh podatkih pa niso vidni samo uspehi, ampak tudi pomanjkljivosti. Prav tako ob drugih vprašanjih, ki zadevajo področja kmetijstva, gostinstva, turizma, vloge mladine, rotacije.

Razprava je konkretizirala opravljeno delo in bodoče naloge in številni diskusanti so s primeri iz vsakdanje prakse pokazali, kam je treba usmerjati v bodoče strokovno in idejno-politično delo. Nekaterih področij pa se razprava sploh ni dotaknila (družbenih služb — šolstva, zdravstva — kulturno-prosvetnega življenja, družbenega uveljavljanja žena, vprašanja rekreacije, socialnega zavarovanja), medtem ko je bilo treba premagati govora o turizmu, turističnem konceptu obale in razvoju turizma sploh, o mladini. O nekaterih tih pomanjkljivosti je govoril tudi sekretar OK ZKS Koper Jože Božič, čeprav je bil lahko ugotovil, da je razprava zajela bistvene probleme in da je bila tudi dovolj kritična. Pri tem je opozoril na konferenco, da bodo morali za širok sferen nalog poiskati nekaj skupnih imenovalcev in razdeliti naloge na kratkoročne in dolgoročne. Pred očmi bo treba tudi imeti bitko za znanje in bitko za kolektivni sistem dela. Revolucionarnost komunistov pomeni, da se idejno in ekonomsko izobražujejo in da se borijo za praktično izvajanje procesa, tako v organizaciji, kot na terenu, v podjetjih, v samoupravnih organih. Ob koncu je tovariš Božič še opozoril na vprašanje rotacije in kadrovanja, na mladino, ki jo je treba spoznati tudi s - robljevni gospodarstva in političnim delom ter na razpravo o ustavi, katere bistvo je treba približati delovnemu človeku na terenu in v organizaciji.

Konferenca je izvolila 17-članski občinski komite, ki bo verjetno eden najmlajših v našem okraju, saj je povprečna starost 28 let. V imenu novoizvoljenega komiteja se je zahvalil za zaupanje inž. Ivan Uraun in obljubil, da bo novi komite kolektivni organ, ki bo formalni in skušal uveljaviti politiko v komuni po napotkih in smernicah konference in ob pomoči komisij, ki jih bodo še imenovali, ter seveda ob aktivnem sodelovanju vseh članov ZK v komuni.

Novoizvoljeni komite se je takoj sestel na svoji prvi seji in izvolil za sekretarja inž. Ivana Urauna.

se ne marajo vrniti v peklo, ki so ga pustili.

— Tukaj bomo umrli. Kakšen vzrok jih je silil v to žalostno odločitev? Sodelec se ni potrudil, da bi jih sproščeval o tem. Sploh pa, so izjavljali, ne vedo, od kod so prišli, in ničesar drugega ni bilo mogoče izveči iz njih.

To je pripeljalo živčnost predstavniškega reda do vrhunca, čeprav se od vsega začetka ni bila majhna. Ta stavejša osebnost, siveča obrta in s kravat, je bila obsedena s tem, da obvladovanje samega sebe. Očitno ni bil rojen za to, da bi se ukvarjal s takimi beraci; in tudi jih ni razumel. Na koncu sploh ni več vedel, kako bi se obrnil, ko je opazil, kakšna pozornost ga obdaja.

Potem je sodelavec odločno izjavil, da jih bo ukazal odpeljati nazaj, da, da bo mesto spremenjeno ... Nujno je, da očistimo mesto te golazni ... Pri vsakem koraku, ki ga človek napravi na cesti, ima občutek, da je v nevarnosti. Ali naj začne navezavati ljudem razari vravrote pred lastnimi vrati? Jim pred njihovimi očmi ropati hiše, jim lastne žene ...

— Hm, je rekel nekdo. Vsi so silili ta prikriti kašelj. In na splošno začudenje je človek, ki je rekel »hm«, nadaljeval:

— Ti ljudje niso golazen. Golazen, ki je prišla v našo deželo, je spremeljala naše brate v tole!

Sodelavec je bil pobaščen za javne zakone, se je živčno prestopal. Prebledel je in isticno se so mu začele tresti.

Zakrčkal je v množico:

— Kdo je to rekel?

Med prisotnimi se je pojavilo neko neodolljivo premikanje, silisti je bilo nekdo glasove; potem je bilo vse tiho. Nihče ni spoznal tistega, ki se je tako neprimerno vmešal. Nobenega dvoma ni bilo, da se je medtem že izmuznil.

Policaji so množico razgnali. Toda skupine so se spet zbrale le nekaj korakov naprej in razvezani jeziki so se živčno vrteli.

Počasi se je klepetuljam približal velik stavec:

— Ali veste, kaj se jim je zgodilo? Pomagal je z žafranasto brado proti beracem, ki se niso premaknili z mesta.

— Ali veste, kaj jih je odrgalo z njihovega koščka zemlje? Muslimani, ne govorite brez premisleka! Če boste ...

Drobni človeček, na katerem je visel predstavnik copatarja, mu ni dal dokončati stavka, ampak je zameketal vmes:

— Kakšni časi, česa vsega ne bomo doživeli!

Verjemeti mu, je rekel neki modrijan, naša beda ni od danes, od daleč prihaja. Zakaj bi se torej vznemirjali zaradi nje?

— Vsega so krivi ti časi!

— Mogoče! Kažejo nam rano ... ki jo prenašamo že desetletja in desetletja. Zdal jo pač bolj vidimo, to je vse.

— Nikakor ne morem verjeti, da more naše ljudstvo prenašati toliko trpljenja, da se znova začudil copatar.

Prenaša ga, je potrdil modrijan.

Omar je odšel. Te stvari niso od danes, kje nek!

USTAVA DRUŽBE

IZ EKSPOLITZARJA EDVARDA KARDELJA
O PREDOSNUTKU NOVE USTAVE

Potem je Kardelj opozoril na nekatera družbena protislovja, o katerih je odvisno in do katerih bo še odvisno naše družbeno in politično življenje, kot so protislovja med posameznim in kolektivnim, lokalnim in centralnim interesom, med umskim in fizičnim delom, med centraliziranim in decentraliziranimi funkcijami itd. To so protislovja znotraj delovnega ljudstva, ki jih ni mogoče odstraniti z nobenimi administrativnimi ali političnimi ukrepi, marveč samo postopoma na podlagi nadaljnega razvoja proizvodjalnih sil in z uveljavitvijo pogovora za ekonomsko enakost ljudi in narodov, seveda ob ustreznih dejavnosti subjektivnih faktorjev oziroma prek naraščajoče socialistične družbene zavesti.

Kardelj je opozoril na različne družbene, ekonomske in politične tendence, ki iz tega nastajajo ali utegnejo nastati.

»Na eni strani se lahko pojavijo tendence, da v imenu individualnega interesa egoistično in partikularistično izkoriščajo družbeno sredstva in živimo v materializmu, vtem ko se spet v imenu enostanskega tolmara kolektivnega interesa lahko pojavi tehnokracija, birokratski centralizem, ločitev neposrednih proizvajalcev od vpliva na proizvodnjo in delitev proizvodov itd. Prav tako nastajajo na eni strani tendence po pridobivanju privilegijev, po obnovi osebnih bogatstev v novih oblikah birokratskega avtokratizma itd., na drugi strani pa težnja po »uravnolovki«, to se pravi medloščnem uravnavljanju, po anarhističnih »kakaljah« in »vasko avtoritetno« v uravnavljanju itd. Na drugi strani se lahko pojavijo tendence partikularizma, izgubljanje perspektive, lokalistični egoizem itd., na drugi strani pa tendence velikiokrajnega centralizma, dogmatizma, državno-lastniškega monopola, etatistično-birokratskega fetišizma v gospodarstvu, planiranju itd.«

»Povsem jasno je — je poudaril potem Kardelj — da v vseh teh odnosih in protislovjih ne more biti nobena družbena sila absoluten razsodnik, zlasti ne na bazi državne prisilnosti. Naloga in dolžnost socialistične države prehodnega obdobja je, da na podlagi instrumentov državne prisilnosti ohranja takšen politični sistem, ki zagotavlja, da se ta protislovja, ki so zgodovinsko in objektivno pogojena in v bistvu neodstranljiva v pogojih sedanje stopnje produktivnosti, vedno ponovno razvzlojavajo. To razvzlojavanje se mora odvijati v procesu nadaljnje demokratske evolucije socialistične družbe, v kateri je določen odnos med samoupravljanjem in avtoritetom še vedno nujno potrebno objektivni zakon družbenega življenja.

Sicer pa tudi v sistemu samoupravljanja avtoriteta ne izgine. Vsk organiziran tehnološki proces predpostavlja določeno avtoriteto. Ta pa bo na tem torišču še dalje manj silila na moč politične prisilnosti in čedalje bolj na svoji notranji moralno-politični moči. Zato politični sistem, ki ga pri nas gradimo in ki ga zdaj nadalje razvijamo, dopolnjujemo in izpopolnjujemo z novo ustavo, ni in ne more biti sistem, ki deli absolutno pravico v imenu države, marveč sistem, ki bo omogočil delovnim ljudem, da si čim bolj svobodno in čim bolj demokratsko sami kroje usodo in pravico, v skladu z materialnimi in drugimi možnostmi, vendar hkrati tudi sistem, ki bo omogočil delovnim ljudem možnost za reformacijo socialistične v čedalje večji meri preprečevanje nastanka takšnih centralnih družbenih organov v republiki, ki lahko nastanejo iz teh ali onih negativnih tendenc, te pa izvirajo iz obstoječih protislovij.

V teh okvirih in na takšnih objektivnih osnovah dobiva realna tla tudi akcija subjektivnih sil socialistične družbe, predvsem najnaprednejših, kakor sta Zveza komunistov in Socialistična zveza. Te sile morajo dati našim delovnim ljudem v njihovih demokratskih samoupravnih in drugih družbenih organih v roke takšno orožje in sredstva idejne, znanstvene in politične narave, ki bodo omogočila družbi kot celoti, da bo iz dneva v dan odkrivala čim bolj napredne ideje, želje, potrebe, izvirala iz njene tisti centralni družbeni organi v republiki in federaciji, ki so pobaščen, da opravljajo državne in druge družbene funkcije, ki so po svoji naravi centralizirane in morajo biti centralizirane.

Prav takšna postavka je izhodišče za vse določbe, ki jih vsebuje predosnutki nove ustave. Skozi to prizmo gledamo v predosnutku tudi odnos samoupravljanja in države oziroma državne prisilnosti, svobode in demokracije na eni ter sredstev revolucionarne diktature na drugi strani; najširše idejne in politične iniciative na eni ter vodilne vloge Zveze komunistov na drugi strani.

Bržčas nas bodo nekateri kritizirali, da nova ustava ne daje dovolj svobode in demokracije, drugi pa, da ju daje preveč. Toda tudi najbolj beženo gledano ne moremo sedanjega družbeno strukture in na stanje družbene zavesti vspejati iz te strukture, kaže, da je predosnutki nove ustave po vsej verjetnosti realistično pretehtali naše sile in naše možnosti v sedanjem času in za obdobje, ki je neposredno pred nami. Sama praksa in naše celotno družbeno življenje bosta seveda sama vgrajevala v ustavni sistem tisto vsebino, ki bo ustrezala naraščajočim in čedalje bolj razvitim materialnim, idejnim, kulturnim in političnim silam družbe.

Da bi poudarili vse te spremembe, ki so nastale v našem družbenem življenju in s katerimi smo temeljito prerasli pojem države tako imenovane »ljudske demokracije«, t. j. države, v kateri šele nastajajo pogoji za zgraditev socializma, predlaga predosnutki nove ustave spremembo imena Jugoslavije iz Federativne ljudske republike Jugoslavije v Federativno socialistično republiko Jugoslavijo. To je sicer formalno vprašanje. Ime ne napravi države nič bolj in nič manj socialistične. Ker pa socializem v sedanjih časih v svetovnem obsegu še vedno bje boj za svojo končno zgodovinsko afirmacijo, bo vsekakor koristno in potrebno, da socialistični značaj naše družbe tudi formalno poudarimo v imenu naše države.

Potem se je referent kratko dotaknil predložene strukture ustave in posebej opozoril, da je v določbah normativnega dela predosnutka med drugim izražena enotnost družbenopolitičnega sistema, kakor tudi dejstvo, da je naša družbena skupnost i zvezna država i družbenopolitična skupnost državljanzov. Pri tem se predosnutki v pogledu delovne organizacije in občine zlasti v odnosu na okraj in republiko omejuje na formuliranje osnovnih načel, na katerih naj slone odnosi v teh skupnostih, v pogledu federacije pa prinaša določbe, s katerimi je zagotovljena učinkovitost delovanja federacije v okviru njene prisilnosti. Republike in občine pa bodo v skladu z zvezno ustavo širše in podrobneje obdale problematiko družbene graditve v republiki.

Potem je Kardelj poudaril, da je ena izmed novosti predosnutka nove ustave tudi v tem, da vsebuje v svojem načelnem »uvodnem delu« načela za mednarodne odnose socialistične Jugoslavije. O teh odnosih je rekel:

»V zadnjih desetletjih je sodelovanje med neodvisnimi deželami v regionalnih okvirih in svetovnem merilu dobilo vrsto novih oblik, ki v čedalje večji meri večajo medsebojno odvisnost in odgovornost narodov v njihovem lastnem interesu. To sodelovanje dobiva takšen obseg, da zdaj ni več mogoče obiti potrebe, da tudi ustava neodvisne dežele predstavlja načelno orodje in sredstvo za odgovornostni nasproti takšnemu mednarodnemu sodelovanju, zlasti kadar gre za socialistično deželo. Jugoslavija i kot skupnost svobodnih narodov i kot socialistična družba nikakor ni usmerjena na to, da bi se nacionalistično zaprla v svoje meje in konservativno zatiskala oči pred dejstvom, da sodobno življenje človeštva vodi vse narode sveta k čedalje močnejši notranji integraciji, zblizevanju. Ta proces seveda ne odpravlja ne narodov ne nacionalne raznolikosti svetovne kulture, ne prirastajajočemu številu narodov, ne politike in odgovornosti nasproti takšnemu mednarodnemu sodelovanju, zlasti kadar gre za socialistično deželo. Jugoslavija i kot skupnost svobodnih narodov i kot socialistična družba nikakor ni usmerjena na to, da bi se nacionalistično zaprla v svoje meje in konservativno zatiskala oči pred dejstvom, da sodobno življenje človeštva vodi vse narode sveta k čedalje močnejši notranji integraciji, zblizevanju. Ta proces seveda ne odpravlja ne narodov ne nacionalne raznolikosti svetovne kulture, ne prirastajajočemu številu narodov, ne politike in odgovornosti nasproti takšnemu mednarodnemu sodelovanju, zlasti kadar gre za socialistično deželo. Jugoslavija i kot skupnost svobodnih narodov i kot socialistična družba nikakor ni usmerjena na to, da bi se nacionalistično zaprla v svoje meje in konservativno zatiskala oči pred dejstvom, da sodobno življenje človeštva vodi vse narode sveta k čedalje močnejši notranji integraciji, zblizevanju. Ta proces seveda ne odpravlja ne narodov ne nacionalne raznolikosti svetovne kulture, ne prirastajajočemu številu narodov, ne politike in odgovornosti nasproti takšnemu mednarodnemu sodelovanju, zlasti kadar gre za socialistično deželo. Jugoslavija i kot skupnost svobodnih narodov i kot socialistična družba nikakor ni usmerjena na to, da bi se nacionalistično zaprla v svoje meje in konservativno zatiskala oči pred dejstvom, da sodobno življenje človeštva vodi vse narode sveta k čedalje močnejši notranji integraciji, zblizevanju. Ta proces seveda ne

NE SAMOUPRAVE

Prepovedano je prisilno delo. Vsakemu delavcu je zajamčen minimalni osebni dohodek, dokler dela v delovni organizaciji, državnem organu ali družbeni organizaciji. Delovni človek ima pravico na omejeni delovni čas. Delovnim ljudem je zagotovljena pravica do osebne varnosti, zdravstvene in druge zaščite na delu. Prednačrt predvideva odredbo, da je protivlastna in kazniva vsaka samovolja, s katero, se žali ali omejuje pravica človeka, ne ozira se na to, kako je to izvedeno.

Po drugi strani predvideva prednačrt tudi dolžnosti človeka in državljana. V takšnem družbenem sistemu ustvarjajo namreč svobode in pravice pogoje za družbeno in osebno odgovornost človeka in državljana. Socialistični demokratični sistem predpostavlja odgovornega človeka in državljana, ki bo koristil svoje svobode in svoje pravice soglasno s splošnimi družbenimi interesi. Socialistična demokracija je načelno nasprotna in nezdružljiva z anarhičnostjo in neodgovornostjo. Razen ostalega je predvideno, da je vsak državljan dolžan zavestno opravljati javno in drugo državno funkcijo, ki mu je poverjena in da je osebno odgovoren za njeno izvedbo.

ZAŠČITA USTAVNOSTI IN ZAKONITOSTI

Kot novost vsebuje prednačrt tudi posebno poglavje o zaščiti ustavnosti in zakonitosti. S tem hoče izraziti, da gre za družbo, v kateri se volja in interes delovnega ljudstva izraža in oblikuje v ustavne in zakonske principe in da je splošna dolžnost in dolžnost posameznikov ter obveznost vseh, da te odredbe spoštujejo. Tako je v prednačrtu rečeno, da je s to ustavo odredjena potrebna zaščita ustavnosti in zakonitosti zaradi ostvarjanja socialističnih in političnih odnosov in enotnosti pravne ureditve, kot tudi zaradi zaščite svobode in pravic človeka in državljana ter samoupravnih pravic delovnih in drugih organizacij družbeno političnih skupnosti. Pri tem je skrb za zakonitost fiksirana kot ustavna dolžnost vseh organov, ustanov in organizacij.

Načelno lahko rečemo, da je tu govora o obvezi spoštovanja državnopravnih norm, ustavnih in zakonskih. Medtem lahko prav tako rečemo, da so te norme pri nas že zajele družbeni karakter v prav takšni meri, v kateri se državni organi že pretvarjajo v neposredno družbene samoupravne, to je svobodne socialistične organizacije. Potemtakem je tu govora o procesu, čeprav naravno postopnem in dialektičnem, pretvarjanja družbenih norm od klasičnih razrednih državnih in pravnih v vse bolj moralne norme in kategorije. Dosledno temu začenja njihovo spoštovanje in izvrševanje vse bolj nastajati na moralni avtoriteti, na solidarnosti, na lastni zavesti in vesti in ne samo pod pritiskom državnega aparata in pravnega mehanizma.

Družbeno-ekonomski sistem socialistične Jugoslavije

DRUŽBENA LASTNINA — KATEGORIJA DRUŽBENEGA SAMOUPRAVLJANJA

Tisti del prednačrta nove ustave, ki normira sistem naših vladajočih družbeno ekonomskih odnosov in začrtava v osnovi tir njihovega nadaljnjega razvoja in napredka, ne nosi v sebi tako velikih novosti in toliko radikalnih sprememb, kakor je to primer na nekaterih drugih področjih našega družbenega življenja. V teh odredbah gre v največji meri za to, da se v tako važnem dokumentu, kot je ustava, sistematsko, povezano in popolno razlože tisti ekonomski odnosi, ki so bili že uzaklojeni v naših prejšnjih predpisih in so v dolgoletni praksi dokazali svoje prvenstvo.

Z drugimi besedami, prednačrt ni opustil niti bistveno spremenil niti enega osnovnega instituta vladajočega družbeno ekonomske ureditve Jugoslavije. Ta sistem je z vsemi svojimi bistvenimi atributi v celoti obdržan in vse nove odločitve, ki jih daje prednačrt ustave, vsebujejo določene izpolnitve in izboljšanja družbeno ekonomskega mehanizma, izpopolnitev vidnih prazin in odklanjanje nezaželenega sopolnika našega dosedanjega razvoja — primerno pridobljenim izkušnjam, našim možnostim in potrebam našega nadaljnega gospodarskega in socialnega gibanja.

Ta diskusija ne bi izpolnila svojega namena, če bi težila za tem, da proži celotno sliko našega družbeno ekonomskega sistema in opiše ta sistem v vseh njegovih detaljih. Mnogo koristnejše bo, da se poudarijo samo osnovni elementi tega sistema in da se malo bolj zadržimo pri tistih njegovih karakteristikah in tistih njegovih aspektih, s katerimi se vnašajo določene novosti v naš nadaljnji razvoj in odpirajo problemi, katerim moramo pri reševanju tako v praksi kakor v teoriji v bodoče posvetiti posebno pažnjo. Kajti ustava, ne pozabimo tega, ne rešuje problemov niti ne izpopolnjuje sistema obstoječih odnosov. Ona samo nanje opozarja in nudi okvirje in možnosti, da se to čim hitreje in čim bolj uresniči.

Osnovo našega družbeno ekonomskega sistema sestavljajo: družbena lastnina nad sredstvi za proizvodnjo in drugimi sredstvi; osvobodeno delo, združeno na teh sredstvih in rešeno vsake možne eksploatacije; in nazadnje samoupravljanje delovnih ljudi v proizvodnji in razporeditvi v delovni organizaciji in družbeni skupnosti. Na ta način so trdno in nedvoumno odredene fundamentalne karakteristike gospodarskega sistema naše družbene skupnosti. Odrejena je tista realna baza, na kateri objektivno raste skupek vseh ostalih ekonomskih, pravnih, političnih in drugih družbenih odnosov. In ta baza je najmočnejša garancija, da bo začela socialistična preobrazba neovirano nadaljevati v zaželeni smeri, brez večjih motenj in zastojev.

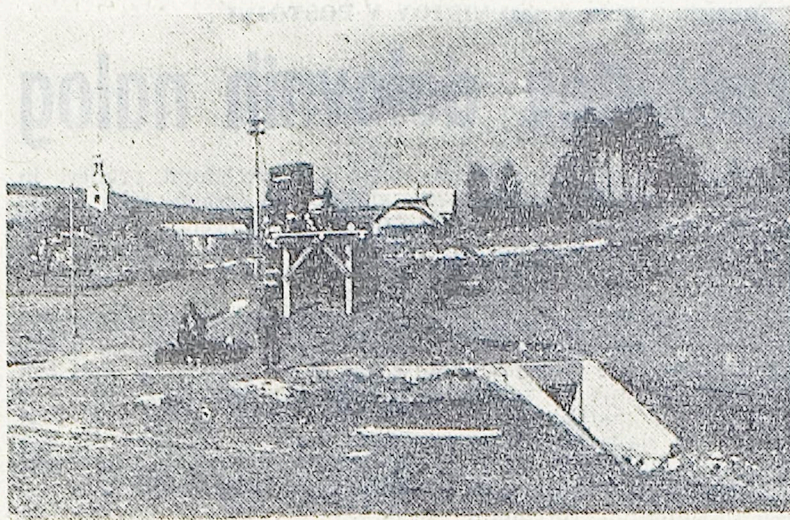
LASTNINA ALI PREMOŽENJE

Načelno je stališče prednačrta, da tvorijo vsa proizvodna sredstva, vse rudno bogastvo in druga bogastva neodtujljivo last družbe. Prednačrt ustave točno navaja izjeme od tega pravila in ne dopušča možnosti odstopanja. Proizvodna in naravna bogastva, ki so družbena lastnina, zavzemajo takšno razmerje v okviru skupnosti, da dajejo pečat vsem njenim ustanovam in v odločilni meri vplivajo na odnose med ljudmi in na nadaljnjo družbeno pot. Povsem je torej razumljiva in opravičena vsaka odredba tega prednačrta, s katero se spodbuja in omogoča širjenje družbene lastnine tudi na ostala proizvodna sredstva. To vsekakor ne bo šlo brez vzporednih problemov in žrtv, toda ob tem moramo voditi računa o tem, da »cena« ne bo previsoka in da nas ta proces ne pripelje v sklop novih problemov.

Ponovno se poudarja, da družbena lastnina v bistvu ni kaka »lastnina« v tradicionalnem in konvencionalnem pomenu te besede. Gre namreč za negacijo pravice lastništva in za termin, ki kratkoma izraža sistem novih družbenih odnosov. Družbena lastnina je kategorija družbenega samoupravljanja in nima v sebi nikakega navdihla klasičnih pravic lastništva privatnopravnega in etatičnega tipa. Ona je v vsakem pogledu osnova nove družbe, njenih odnosov in njene celotne ureditve.

Razen tega družbenega lastništva, kot smo opisali njegove karakteristike, obstaja še druga pravica lastništva poljedelcev in drugih državljanov nad obdelovalnimi in gozdnimi zemljiškimi površinami, do zakonsko določenega maksimuma, pravica lastništva državljanov nad sredstvi za delo v obrti in drugih podobnih delavnostih in pravica lastništva, ki ga lahko imajo razna združenja in organizacije nad nepremičninami in drugimi stvarmi, ki služijo njihovim interesom. Nazadnje obstaja še nadalje pravica do osebne svojine državljana nad predmeti, ki služijo zadovoljiti njihovih potreb ter nad stanovanji in stanovanjskimi stavbami.

S tem, da dopušča pravico lastništva, prednačrt ostro poudarja prepoved vsakega izkoriščanja tujega dela in kakršnekoli uporabe tega dela za pridobivanje dohodka. Kljub temu pa dovoljuje uporabo dopolnilnega dela. To stališče nasproti uporabi tujega dela ni tako novega datuma. Kljub temu se niso niti v teoriji niti v praksi utrdili zanesljivi kriteriji in tako zanesljive mere, ki bi dopustile koriščenje tujega dela brez njegovega izkoriščanja. To področje čaka vsekakor natančnejši normiranje in mnogo čvrstjega stališča proti zlorabam, kot je bil primer do zdaj.

Gornja slika kaže, kje je pod vasjo Zagorje na Pivki glavni izvir reke Pivke, nad katerim je napravljen globok vodnjak s črpalko, kjer so strokovnjaki ugotovili količine vode, ki bi jo ta neuhajljivi izvir lahko daljal tudi v najbolj sušnih obdobjih

TUDI V KOPRSKI KOMUNI VOLITVE NOVIH VODSTEV SZDL

V VODSTVA PREDVSEM PROIZVAJALCE!

V novembru bodo tudi v koprski občini volitve v nova vodstva krajevnih organizacij in njenih podružnic Socialistične zveze. Zato je občinski odbor SZDL že izdelal pravilnik o volitvah, ki priložila izvedbo krajevnih posvetovanj političnih organizacij v petek, 2. novembra, predvolilne sestanke v večjih središčih komune v soboto, 3. novembra, volitve v vodstva podružnic in delegate za krajevno konferenco do 17. novembra in volitve v krajevno organizacijo SZDL do 28. novembra, da bo moč sklicati občinsko konferenco SZDL sredi decembra.

Doslej je bilo v koprski občini 37 krajevnih organizacij SZDL s 25 podružnicami in 37 krajevnih odborov. Po daljših in temeljitih razpravah pa predlagajo politična vodstva, naj bi na željo občinov reorganizirali teritorialno mrežo krajevnih organizacij Socialistične zveze in bodočih krajevnih skupnosti. Tako naj bi bilo odslej le 20 do 24 krajevnih organizacij Socialistične zveze, 43 do 47 podružnic in okrog 20 krajevnih skupnosti.

V nova vodstva krajevnih organizacij in njihovih podružnic naj bi predvsem vstopili neposredni proizvajalci, da bo tesnejša povezava dela med tistimi, ki preživijo ves dan na vasi, in tistimi sovaščani, ki se v proizvodnji sproti seznanjajo z novimi oblikami in metodami političnega ter družbenega življenja. Se posebej velja posvetiti pozornost prihodnjemu delu podružnic, ki bodo dobile vse večjo samostojnost in s tem boljše pogoje dela na terenu. Posebno vprašanje, o katerem so na nedavnem razširjenem plenumu občinskega odbora So-

cialistične zveze podrobno razpravljali, pa je določitev števila članov bodočega plenuma. Praksa je namreč pokazala, da je bolje imeti manjšanski plenum in več občasnih komisij za reševanje

problemov z različnih področij, kakor pa da morajo razpravljati o nekem vprašanju vsi, pa čeprav je med njimi večje število takih, ki s temo obravnave nimajo nobenega stika.

PIHRANILI BI LAHKO 168 MILIJONOV LIR LETNO

pri domačih lepilih

Kakor potrebuje industrija, in z njo dandanašnje življenje, vedno več umetnih mas, tako potrebuje tudi nova lepila. Ne prvem ne drugim pri nas še nismo posvetili dovolj pozornosti. To se pravi, da jih še nismo pričeli sami proizvajati v zadostnem asortimanu in jih moramo zato uvažati, za kar smo prisiljeni trošiti devize. Tega so se zavedela 3 podjetja našega koprškega okraja in se lotila dela. Tovarna Iplas je osvojila proizvodnjo polivinilacetatnega lepila, ki je potrebno zlasti lesni industriji. Njene kapacitete so dovolj velike, da bi mogla z lepilom zalagati vso Jugoslavijo in bi tako izvoz povsem odpadel. Po sedanjem stanju potrebujemo namreč pri nas na leto 500 do 600 ton tega lepila. Ker bi Iplas mogel brez novih investicij proizvajati do 1000 ton na leto, bi ostalo 400 do 500 ton še za izvoz. Surovino za izdelek bi mogli dobiti v Italiji ali v Franciji. Pri toni bi prihranili 104.044 lir, pri 500 tonah po 67.628.600 lir.

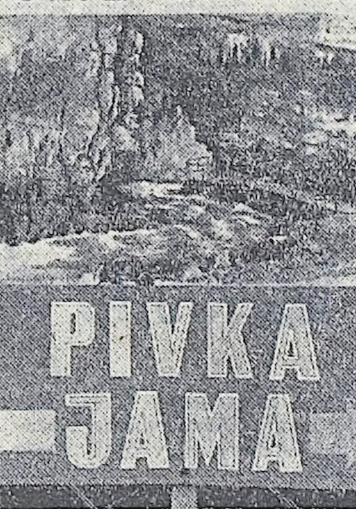
Tovarna organskih kislin v Ilirski Bistrici je osvojila proizvodnjo neoprenskega lepila in uredila naprave za njegovo izdelovanje. Za odobritev licence za Jugoslavijo se podjetje pogaja z italijansko tvrdko »Alpi«. Naša država potrebuje na leto okoli 200 ton tega lepila. Proizvodnja pa bi bila mogoča samo z uvozom neoprenske mase, ki predstavlja 70 odstotkov potrebščin za proizvodnjo, medtem ko bi ostalih 30 odstotkov surovin mogli kriti doma. Pri 200 tonah proizvodnje bi prihranili na leto 30 milijonov italijanskih lir, katere dajemo zdaj po nepotrebnem za uvoz.

Podjetje Mlekarna Sežana more s svojimi napravami izdelati na leto 4000 ton sintetičnih lepil, katerih kvaliteta je po dosedanjih praktičnih izkušnjah prav dobra in povsem ustreza potrebam. Proizvodnjo ovira pomanjkanje surovin in bi jih bilo po-

trebno uvažati kot reproduktivni material. S sedanjo kapaciteto sicer ne bi mogla kriti potreb države, povsem pa bi krila potrebe industrije v našem okraju, ki znaša 3000 ton na leto, 1000 ton pa bi mogla oddati povpraševalcem iz drugih okrajev ali republik. Postopno bi mogla svoje kapacitete seveda tudi povečati. Pri sedanjih zmogljivosti bi prihranili na leto 68 milijonov italijanskih lir.

Če si ogledamo zdaj učinek polne proizvodnje vseh treh podjetij ob sedanjih kapaciteti, nam da skupaj prihranek 168.628.000 lir. V interesu naše industrije — in zlasti še našega celotnega deviznega gospodarstva — je, da dobe ta podjetja čimprej devize za nakup in uvoz tistih surovin, katerih vsaj zaenkrat še ne izdelujemo v naši državi. Podjetja si to prizadevajo in v polni meri jih podpira tudi gospodarska zbornica. Upamo, da ne zaman. R. G.

CAVE GROTTA

Okusna usmerjevalna tabla pri Pivki jami

NAŠ GOSPODARSKI KOMENTAR

Čimprej sprejeti družbene plane!

Letos se ponavlja približno isto, kakor se je v prejšnjih letih zlasti v tem času. Ko namreč iz leta v leto ugotavljamo v prvih mesecih vsakega poslovnega leta nekaj, kar stoji ali vsaj zmanjšanje proizvodnje in gospodarskih dejavnosti, se kasneje to stanje postopno in stalno zboljšuje. To pa povzroča, da se zaradi začetnih slabših uspehov po kažejo tudi v mesecih z visoko stopnjo proizvodnje težave, ki jih splošno imenujemo kot neskladje med proizvodnjo in potrošnjo ter obratno.

Kot rečeno, to ni nov pojav in ga lahko zasledujemo iz leta v leto s tem, da ima morda kdaj pa kdaj svoje posebnosti. Tako moramo za letošnje leto ugotavljati v prvih mesecih nižjo proizvodnjo, kasneje pa njen stalen porast, dočim je začela kasneje postopno padati potrošnja. Tako so se začele v mnogih industrijah kopičiti zaloge preko vseh predvidevanj in preko ekonomsko možnih in dopustnih količin. To je povzročalo in še povzroča težave, ker prevelike zaloge pritiskajo seveda nazaj na proizvodnjo in lahko se zgodi v posameznih primerih, da bo proizvodnja začela padati. Na

drugi strani pa seveda čutimo potrebo po mnogih in mnogih dobrinah, in to na skoro vseh področjih, pa čeprav spadamo po podatkih organov Družbenih narodov med države, ki so najbolj visoko dvignile svojo proizvodnjo, to pa še ne pomeni, da smo tudi dvignili standard na višino razvite industrijske države.

V prejšnjem komentarju smo omenili, da so zdaj v teku priprave gospodarskega programa za prihodnje leto. Ko govorimo o negativnih pojavih, ki se vsako leto ponavljajo v začetku poslovnega leta, ko ni kontinuiranega porasta proizvodnje v primerjavi s prejšnjim letom in meseci, ne moremo mimo ugotovitve, da je krivo razen ostalih vzrokov za tak razvoj tudi nepravčasno sprejemanje letnih planov. Ti vsebujejo med drugim važne elemente za poslovanje gospodarskih organizacij, ki se prečesto spreminjajo in vnašajo negotovost v njihovo poslovanje. Posebno velja to za tako imenovane instrumente, ki čisto podjetjem niso znani tja do polovice leta, ki pa bistveno vplivajo na njihovo politiko gospodarjenja. Tako je bilo tudi letos, ko so bile postopno

Za vse postojnsko področje je to črpanje velikega pomena in prav je, če bo že zdaj nekaj o tem tudi v Slovenskem Jadranu...

Čez dobro uro smo se sešli pod vasjo. Zagorje je tipična pivška vasica z značilno golo okolico — le sem in tja to goloto prekinja nekaj dreves. Predzadnji sončni dan čudovite jeseni (to smo zvedeli v deževno nedeljo čez dva dni po tistem) je podil po sinjem nebu redke oblake, po drevu in travnikih pa razlil vse zlato, kar ga je moglo naravi še dati toplo sonce v že kar kratkem dnevu. Pod vasjo stoji sredi travnikov nekakšna kapelica z električnim priključkom. Na strehi je v petek stal bencinski motor, ki je s svo-

Zagorskim pericam je prav prišel priložnostni izlizek

jim brnenjem poganjal vodno črpalko. Od nje je skozi prebiti strop vodila debela železna cev v globino nekako desetih metrov okroglega vodnjaka: od tam je voda pritekala v črpalko, ta pa jo je oddajala naprej spet po železni cevi kakih sto metrov do tam, kjer so jo merili. Hkrati pa so to dobroto že izkoristili tudi vaščani Zagorja: domače perice so se kar vrstile tiste dni okoli izlivka in prestavljale svoje pločevinaste in lesene škafe, ožemale perilo in brez milosti trošile neusahljivo vodo, ki je nenehno vrela iz cevi.

— Oh, ko bi bilo vedno tako! si je zaželela priletna vaščanka sredi dela, ko sem jo pobaral, kako je kaj.

Vas Zagorje stoji po meritvah Geološkega zavoda LRS, s katerim tesno sodeluje Vodna skupnost Primorske pri svojih raziskavah, na flišni kotlini, ki sredi apnenčaste svetla zadržuje znatne količine vode v svojih podzemskih nedrih. Ta nedra so vsa preluknjana in preprežena s podzemskimi rovi in hodniki; morda tudi jeziri in jezerci. Nikjer ni glavnega toka in vendar je pov-

(Nadaljevanje na 4. strani)

USPEŠEN ZAKLJUČEK LETOŠNJE LAHKOATLETSKE SEZONE SLOVENIJE

Koper naj postane močan atletski center

V nedeljo popoldne je bila v Kopru pomembna športna prireditev. Atletska zveza Slovenije je namreč sklenila organizirati svojo zaključno prireditev letošnje sezone prav v Kopru, kjer so v zadnjem času pokazali domači funkcionarji mnogo prizadevanj, da bi dobila lahka atletika širši razmah in bolj organizirano obliko.

Kako priljubljena je ta športna panoga v koprskem okraju, je pokazala tako udeležba tekmovalcev kakor tudi gledalcev. Koprski okraj je bilu tisoč. Pozdravne besede atletom so namenili v imenu občinske zveze za telesno kulturo Franc Brojan, v imenu okrajne zveze za telesno kulturo dr. Svetozar Polić in v imenu lokalnih oblasti ter politično-družbenih organizacij Zdravko Troha.

V prvi točki sporeda so se pomerili tekači na 100 metrov. Kakor je bilo pričakovati, so zaradi pomanjkljive steze dosigli le povprečne izide. To je bil tudi vzrok, da je finalni tek odpadel in da so za končno razvrstitev obveljali rezultati, ki so jih dosegli tekmovalci v petih skupinah v predtekmovaljih. Prvo mesto je osvojil danes najboljši slovenski sprinter Muc iz Maribora s časom 11,1. Drugo in tretje mesto sta si delila Stanovnik (Kladivar) in Kovačič (Olimpija) s časom 11,3. Omenimo naj tudi zelo lep uspeh domačega predstavnika Bezega (koprsko učiteljske), ki je zasedel 7. — 11. mesto s časom 11,7. To je navdalo zadovoljstvo, saj je v tej točki nastopilo 25 tekmovalcev.

V teku na 400 metrov je prepričljivo zmagal Stanovnik (Olimpija) s časom 53,5, pred klubskim kolegom Cvatom s časom 54,7.

Tek na 1000 metrov za srednješolce je potekel v popolni premoči Koprčan Bezega, ki je porabil za to progo 2 minuti 49 sekund in 3 desetinke. Drugi je bil član postojnske gozdarske šole Kunstelj s časom 2,53,1. Tretje mesto je zasedel Kurnar (Kladivar), četrto Majdič (Učiteljske šole Koper), peto Bogme (Gimnazija Postojna). Vsem tekmovalcem v tej točki je treba dati priznanje zaradi velike borbenosti in poštenosti.

Tek na 1500 metrov so gledalci smisljali seveda z največjim zanimanjem, saj sta nastopila znana jugoslovanska rekordarja Cerven in Vazič. Cerven sodi danes med najbolj popularne jugoslovanske atlete, saj je na evropskem prvenstvu dosegel nov državni rekord v teku na 1000 metrov, medtem ko je pred dvema letoma postal prvi republiški rekord v teku na

5000 metrov, ki je le za sekundo slabši od državnega rekorda Zagrebčana Moguš. Cervenu napovedujejo izredno atletsko kariero, saj je v enem letu izredno napredoval in se z naglimi koraki blizu vrhu evropskih dolgojprogašev. V teku na 1500 metrov je Cerven vodil vso progo, v zadnjih metrih pa ga je z odličnim finišem pretekel Vazič. Občinstvo je poraz deloma že pričakovalo, saj je znano, da je Cerven specialist za dolge proge in je točkati tekel bolj zato, da se je predstavil občinstvu, kakor pa da bi dosegel kaj izrednega. Ostali tekmovalci so precej zaostali. Vazič je dosegel čas 3,57,8, Cerven pa 3,58,2.

Zelo zanimiva točka je bila švedska štafeta 4x300x200x100 metrov. Pri prvih predajah je vodila ljubljanska Olimpija, na koncu pa so odločale odlične sprinterske sposobnosti Mariborčanov Muc in Gluka. Zmagovita štafeta mariborskega Branka je porabila 2,03,5, drugo plasirana ljubljanska Olimpija pa 2,04,2. Brank so zastopali Fošnar, Urjanek, Muc in Gluk, Olimpijo pa Stanovnik, Cvar, Verbič in Filipi. Tretja je bila štafeta celjskega Kladivarja. V tej točki so nastopali tudi tekači Postojnske Kunstelj, Lah, Proklet in Planinc, ki so dosegli prav dober čas 2,23,4.

V skoku v daljavo so dosegli tekmovalci le povprečne izide. Nekoliko boljši je bil rezultat Kovačiča (Olimpija), ki je skočil 67 cm. Enaka ugotovitev velja tudi za skoke v višino, saj je le Vivod (Kladivar) uspešno skočil 180 cm. V metu krogle je zmagal Vraninc (Kladivar) z rezultatom 14,19 m, medtem ko je ljubljanski Krunič sunil kroglo 13,92 m daleč. V metu diska sta se enakovredno borila za prvo mesto Celjan Brodež in ljubljanski Krunič. Končno je zma-

gal Brodež s 45,88 m medtem ko je Krunič vrgetl disk 27 cm manj.

V metu kopla smo dočakali edini pomembnejši rezultat. Član Kladivarja Kavalir je namreč z metom 56,50 m postavil nov državni rekord za plonirje. V članskem razredu je zmagal Musič (Olimpija) z metom 53,44 m.

V teku na 100 metrov za ženske je nastopilo 13 tekmovalk, med njimi tudi Koprčanki Mesaričeva in Bizjakova, ki pa so seveda nista mogli prevladati v premočni konkurenci. Prvo mesto je osvojila Marjana Lubej (Kladivar) z rezultatom 12,5. Druga je bila Ančka Lubej (Zak Maribor) s časom 12,8.

V teku na 400 metrov je prepričljivo zmagnala Podmisljakova (Brank maribor) s časom 1,02,6, drugo mesto pa je osvojila Kladnikova (Kladivar) s časom 1,06,8.

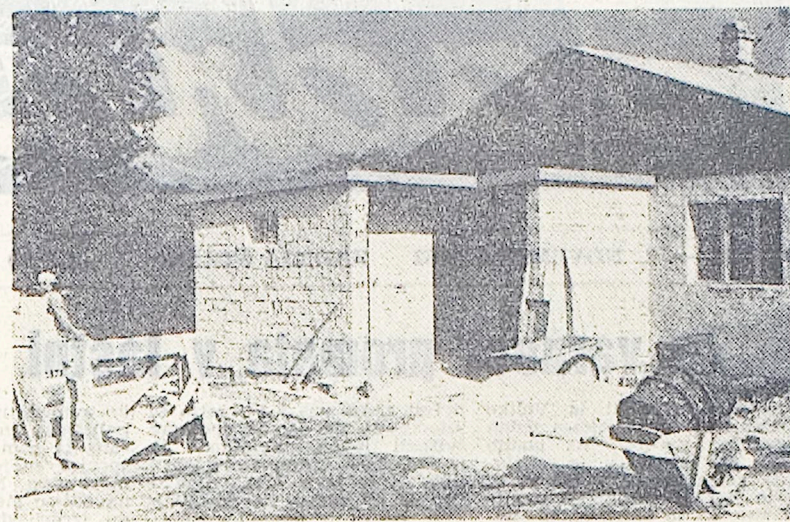
Občinstvo je nato toplo pozdravilo nastop srednješolci na 400 metrov. Zmagnala je Razpotnikova iz celjske administrativne šole s časom 1,05,0. Drugo mesto je zasedla Pazmanova iz ljubljanske gimnazije v Kopru. Njen čas 1,09,9 je prav zadovoljiv.

V štafeti 4x100 metrov sta se ogorčeno borili za prvo mesto Kladivar in mariborski Zak. Končno je uspelo Celjankam zmagnati s časom 53,3. Zmagovito štafeto so sestavljale Urbančič, Leškovar, Serbova in Lubejeva. Mariborska štafeta v postavi Lubej, Pajnik, Krše in Haulas je bila druga s časom 53,6. Štafeti koprsko in postojnske gimnazije sta precej zaostali. Kljub temu je treba dati tekmovalkam (Mesarič, Bizjak, Bilušič, Leškovar, Serbova, Urbančič, Pajnik, Krše in Haulas) v tej točki priznanje za borbenost.

V skoku v daljavo je prepričljivo zmagnala Marjana Lubej (5,26) v metu krogle in diska pa članica ljubljanske Olimpije Hudobinkova z metoma 12,24 in 41,81 m. V metu krogle je sodelovala tudi postojnska tekmovalka Korčeva, ki je dosegla rezultat 8,91 m.

Prva večja lahkoatletika prireditev na obalnem pasu je vsekakor uspela. Nastopilo je 150 najboljših slovenskih tekmovalcev in tekmovalki in zastopali so bili vsi klubi razen ljubljanskega Zvezdčarja. Vozila iz ljubljanskega Trilava. Da so dosegli le povprečne rezultate, je treba pripisati nekaterim pomanjkljivim atletskim napravam (zlasti progi za teke) in tudi deževnemu vremenu. Ne glede na vse to, pa je treba dati domačim funkcionarjem vse priznanje za pošteno delo pri organizaciji samega tekmovalja.

kakor tudi pri urejanju naprav. Rečilo smo, da so nekateri naprave pomanjkljive, toda s tako skromnimi sredstvi, kot so jih imeli na razpolago, so storiili vse, kar se pač da stori. Omenimo naj med drugim, da je uspelo občinski zvezi v kratkem času usposobiti 25 atletskih sodnikov, ki so dobro uveljavili na nedeljski prireditvi. Zdal je pred funkcionarji občinske zveze vrsta odgovornih nalog, da bi veliko zanimanje, ki smo ga opazili v nedeljo tako med študenti-tekmovalci kot med gledalci, kar najhitreje izkoristili za organizirano delo v dolgi prihodnosti. Predvsem bi bilo potrebno že jeseni ustanoviti lahkoatletski klub ter izkoristiti vse lepe dneve za medšolska in medinšolska lahkoatletska tekmovanja. Glede same zaključne prireditve pa se povsem strinjamo s funkcionarji občinske zveze za telesno kulturo, da bi postala tradicionalna atletska jesenska prireditev in bi jo kot tako tudi vnesli v koledar rednih atletskih tekmovanj. Prav je, da bi dobili pošteno funkcionalni občinske zveze za telesno vzgojo Marjan Zerjal, Franc Brojan in drugi tudi vnaprejšnjo gnotno in na območju občine in družbenih ter političnih organizacij, da bi lahko na pravkar postavljenih temeljih zgradili dostojno zgradbo.

Prizidek ob dveh učilnicah, ki sta izven poslopja divaške osnovne šole. Dogovor s podjetjem »Kraški zidar« iz Sežane je bil, da bo dozidava dveh stranišč stala 250.000 din, zdaj pa, ko je delo že v teku, kot je videti na sliki, je poslalo podjetje šol predračun za nič manj kot 1.650.000 din

IZKUŠNJE OSNOVNE ŠOLE V DIVAČI:

Koliko lahko stane prizidek sanitarij

Čeprav je poslopje osnovne šole v Divači še razmeroma novo, ne zadošča več svojemu namenu. Na šoli je zdaj nekaj manj kakor 400 učencev, ki imajo na razpolago samo pet učilnic, brez kabinetov, posebnih predavalnic, delavnic, kuhinje in telovadnice.

Že pred časom smo pisali o prepotrebni dozidavi divaške osnovne šole, kar je postalo posebno pereče, ko so prišli na šolo učenci višjih razredov iz Mislji in iz Barke ter vsi učenci iz Škocjana, kjer je šola ukinjena. Misli se je treba tudi na pošolanje učencev višjih razredov iz Senožet, vendar to ne bo mogoče, dokler ne bo šola razširjena z novimi oddelki.

Po idejnem načrtu, ki je v načelu že odobren, bi pridobila divaška šola z dozidavo štiri nove učilnice, 2 posebni predavalnici za kemijo, fiziko in za petje, kabinete, delavnice, kuhinjo in telovadnico. Ti prostori bi zadoščali za normalen pouk v dveh izmenah za približno 500 učencev, kolikor jih bo približno imela divaška šola v prihodnjih letih.

Vzporedno z razširjitvijo šole bi bilo treba uresničiti tudi zamisel o desetstanovalskem bloku za učiteljsko, kar bi zagotovilo šoli

dovolj učnih moči. Ne gre tudi samo za stanovanja za nove moči, ampak tudi za tiste, ki so že zdaj na šoli. Saj imajo od 12 rednih nameščenecv šole le štirje primerno stanovanje.

Zal se je izkazalo, da letos še ni mogoče začeti z gradnjo, ker šolski družbeni sklad sežanske občine nima za to dovolj finančnih sredstev. Prav iz tega vzroka pa tudi v Sežani razmišljajo, če bi pristopili k medobčinskemu šolskemu skladu, ker jim le-ta ne daje nobene garancije, da bodo dobili prihodnje leto dovolj sredstev za gradnjo v Divači. Tako se zdi, da bo moral le občinski ljudski odbor Sežana skrbno proučiti vse svoje možnosti financiranja nove gradnje.

Za letos je bilo treba najti še

dve učilnici, da bi bil lahko pouk na divaški šoli v dveh izmenah, ker imajo na šoli 12 oddelkov in samo pet učilnic. Za silo so rešili problem z barako v bližini šole. Toda izkazalo se je, da so ob obeh učilnicah nujno potrebne sanitarije. Predstavnik gradbenega podjetja »Kraški zidar« iz Sežane je zagotovil, da bo veljal prizidek, v katerem bosta dve preprosti stranišči, okrog 250.000 dinarjev. Toda zdaj, ko so zidarska dela v teku, je dobila šola predračun za dozidavo sanitarij za 1.650.000 dinarjev! In to še ni dokončni obračun. Iz izkušenj vemo, da so obračuni vedno višji kot predračuni. Le kako naj se potem občina in šola odločita za dozidavo šole, za kar je predračun 120 milijonov din? Z. L.

S TOVARNISKE MLADINSKE KONFERENCE V TOMOSU

Mladinci obračunavajo svoje delo

Minulo soboto je bila VI. tovarniška konferenca Ljudske mladine tovarne Tomos v Kopru, ki so se je udeležili tudi član CK LMS Franček Rogelj in predstavniki okrajnega komiteja LMS ter družbeno političnih organizacij ter uprav samoupravljanja tovarne.

Obsežno poročilo o dosedanjem delu je podal predsednik mladinske organizacije Bratimir Stojanovič. Po tem poročilu pa je bilo govora o nekaterih aktualnih nalogah mladinske organizacije v bodočem obdobju, predvsem na področju poglobitve ideološkega in idejnopoličnega dela ter strokovnega in splošnega izobraževanja.

nja mladine. Konferenca je tudi sprejela sklep o tesnejšem sodelovanju z drugimi družbeno političnimi organizacijami v podjetju. Udeleženci razprave so predlagali, naj bi podjetje pomagalo zgraditi športna igrišča za rekreacijsko telesno vzgojo, ki se naj bi odvijala med delovnimi odmori.

Potrebno bo tudi pritegniti več mladih ljudi v mladinsko organizacijo, saj je doslej bilo od 576 mladih delavcev in delavk komaj 125 članov LMS.

Na tej konferenci so razpravljali tudi o vlogi mladine v različnih organizacijah ter o delu aktiv-

nov LM ter kadrovskih vprašanj.

V novo vodstvo tovarniškega komiteja LMS Tomos je bilo izvoljenih 11 članov.

KOPRSKA NOGOMETNA LIGA

Tomos - jesenski prvak

V nedeljo so odigrali zadnje kolo jesenskega dela nogometnega prvenstva koprškega okraja. Tomos Sidor 1:0 Jadran — Pivka 1:4 in Postojna — Tabor 2:1.

Najzanimivejša srečanja tega kola je bilo v Kopru, kjer so domačini s težavo premagali borbeno Pirančane. Čeprav so bili Koprčani v prvem polčasu v premoči, je le malo manjkalo, da niso gosti dosegli vodilni gol. Upravičeno dosojeno enajstmetrovski je namreč vratar Tomosa Krašna ubranil. V drugem polčasu je bila premoč Koprčanov še bolj očitna. Pirančani so se posvem umaknili v obrambo in hoteli očuvati neodeto rezultato. To bi jim zaradi neudikovih koprskih napadalec tudi uspelo, če ne bi vmes poseglo nesrečno naključje. Vratar Sidor Chavalon, ki je izvršno branil in je bil najboljši igralec na igrišču, je namreč zaradi trenutne nepazljivosti tako slabo degaziral žogo, da se je od lastnega gola odvil v mrežo. Nič niso pomagali protesti razočaranih piranskih igralcev. Sodnik Lovko je bil nezprezen, kajti šlo je za vratarjevo žogo, ne pa za streljanje avta. Sicer pa je bila zmaga Koprčanov povsem zaslužena, ker so goste v tehnični igri za razred odšli. Da je bil rezultat tako nizek, je treba pripisati izredni obrambi vratarja in pa blatnemu igrišču, ki je bolj konveniralo gostom kot domačim.

Tekma v Postojni je bila v glavnem enakovredna. Domači so bili pred vrati nekoliko zadržani, saj so zmagali iz Postojne ustvala možnost, da konkurira Tomosu v boju za prvo mesto.

Poraz Jadrana na lastnem igrišču v srečanju s Pivko predstavlja vsekakor veliko presenečenje. Dekančani so dobro začeli in tudi dosegli vodilni gol. Pravi pa jih je uspel začeti so podcenjevali nasprotnika in

tako so morali prepustiti točke zadnjemu na lestvici. Jadran je vložil protest zaradi domnevne nepravilne registracije enega izmed igralcev Pivke.

Pogled na lestvico jasno kaže, da se bosta spomadi potezovala za prvo mesto izključno Tomos in Postojna. Vsa druga moštva nimajo nobenih praktičnih možnosti, da bi se potegvala za lestvico na vrhu prvenstva. Koper je sicer nekoliko na boljšem, ker ima dve točki prednosti in boljši koeficient, vendar je treba upoštevati, da igra najnevarnejši tekmi s Sidorom in Postojno na njunih igriščih.

Tomos	5	5	0	0	17:2	10
Postojna	5	4	0	1	17:9	9
Sidor	5	2	0	3	13:8	4
Tabor	5	2	0	3	15:12	4
Jadran	5	1	0	4	4:17	2
Pivka	5	1	0	4	5:22	2

Štiri zmage primorskih moštev

V nedeljskem kolu republiške moške in ženske rokometne lige so se primorske ekipe nepričakovano dobro odrezale. Pirančani so sprejeli v goste kranjsko Iskro in jo odpravili s 30:10. Zmago so zabeležili tudi ajdovski rokometarji, ki so na svojem igrišču premagali Novo Gorico s 26:6. V ženski republiški ligi so si Koprčanke in Pirančanke povprečno polozale. V srečanju z zadnje plasirane MTT iz Maribora. Koprčanke so zmagnale z 9:4, Pirančanke pa z 10:3. Pri Koprčankah se je tokrat odlikovala zlasti Slugova, ki je sama dala pet zadetkov. Pirančanke pa so tokrat zaigrale kot celota zelo dobro. Kaže, da so končno je prebrodile krizo, ki je nastala zaradi odhoda nekaterih najboljših igralnic.

ZAGORJE. Ob 16.30 je zavozil s ceste traktorist Ivan Pavlovski iz Ilirske Bistrice. Nesrečo je povzročil otrok, ki je prav tedaj prečkal cesto. Sofer se je hotel otroku izogniti in je tako trčil v občestni kamen. Škoda so ocenili na 300.000 dinarjev.

25. oktobra
IZOLA. Ob 08.30 se je pripetila letna nesreča pri opekarni Ruda. Iz koprške strani je vozil tovornjak Feliks Bučar iz Slovenske Bistrice. Pred opekarno je zagledal Slavnkovovo avto. Zavrtil je, cesta je bila spolzka in tako je tovornjak treščil v avto. Avto, ki ga je upravljal Stane Stegel, Avtolesno ni bil pri tej nesreči nihče poškodovan. Gnotno škodo pa so ocenili na 150.000 dinarjev.

MACKOVEC NAD POSTOJNO. Zaradi neprimerne hitrosti in zaradi spolzke ceste je vrglo v občestni kamen osební avtomobil, ki ga je upravljal Angelo Sumonazzi iz Parme. Gnotna škoda: 100.000 din.

PLANINA. Ob 12.10 je zdrknul s ceste osební avtomobil Antea Milina z Reke in se skotalil pod 37 metrov globoko nasip. Avto je obstal na strehi. Vsi v vozilu so dobili hude telesne poškodbe in so jih odpeljali v ljubljansko bolnišnico. Škoda na vozilu: 100.000 din.

BERTOKI. Ob 16.30 je trčil v kolezarja Augusta Sušca osební avtomobil LJ-144-97. Voznik je po nesreči begnil.

SENOŽEC. Ob 18.15 je zaneslo voznička Alberta Ferančiča v občestni Jadran. Škoda: 150.000 din.

RAVBERKOMANDA. Ob 19.40 je zaradi zaviranja na spolzki cesti treščil v občestni odbijač voznik osebnega avtomobila Gvido Mikec iz Isole. Gnotno škodo na vozilu so ocenili na približno 60.000 dinarjev.

27. oktobra
KRIZIŠČE PRI DEKANIH. Voznik Interopopnega tovornjaka Vencoslav Mislej je vozil težak tovor. Nenadoma sta tovornjaku odleteli zadnji dve kolesi. Škoda na tovoru: 1.400.000 din. Škoda na avtomobilu: 800.000 din. Škoda na embalaži: 300.000 din. Voznik je bil pri tej nesreči lažje poškodovan.

SEŽANA. Ob 16.10 se je primerila nesreča, ki jo je zakrivila primeren na varnostno razdaljo. Voznik osebnega avtomobila Miro Smrkolj je nenadoma ustavil in tako je treščilo vanj vozilo, ki je peljalo tik za njim, in ga je upravljal Bogomil Vrečko. Škoda je znatna.

Mala kronika iz naših komun

ROJSTVA

V Kopru so rodile: Terezija Marinč iz Izole — dečka, Cvita Ferfolija iz Perajev — dečka, Julijana Delošto iz Polja — dečka, Nela Bašič iz Buj — dečka, Ana Grli iz Kopr — dečka, Lucija Stupar iz Plavlj — dečka, Katarina Pucer, delavka iz Puč, in Marjan Reja, delavec iz Krkavč; Ondina Bordon, delavka iz Pobegov; Jordan Furlanč, trgovski pomočnik iz Kopr; Elvira Kodrič, uslužbenka iz Babičev, in Maksimilijan Babič, avtomehanik iz Kopr; Ana Schweiger, bolničarka iz Ankaran, in Marjo Bordon, avtomehanik iz Pobegov; Rozalija Feran, kuharska pomočnica iz Pirana, in Jože Vesel, pek iz Pirana; Marija Spacapan, uslužbenka iz Kopr, in Marjan Troha, avtomehanik iz Kopr.

V Sežani so se poročili: Marija Tomlinč, delavka iz Dolnjih Vrem, in Kladivar Angel-Zivec, mizar iz Povirja; Zmagoslava-Marta Jazbec, kmotvalka iz Brestovice pri Komnu, in Edvard Peric, delavec iz Brestovice; Ludovika Gorjan, natakarica iz Vojrskega, in Albert Gregorič, avtomehanik iz Pivčine.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

POROKE

V Kopru so se poročili: Marija Bogoljin, gospodinska pomočnica iz Kopr, in Nikola Sorič, zidar iz Kopr; Nena Pucer, delavka iz Puč, in Marjan Reja, delavec iz Krkavč; Ondina Bordon, delavka iz Pobegov; Jordan Furlanč, trgovski pomočnik iz Kopr; Elvira Kodrič, uslužbenka iz Babičev, in Maksimilijan Babič, avtomehanik iz Kopr; Ana Schweiger, bolničarka iz Ankaran, in Marjo Bordon, avtomehanik iz Pobegov; Rozalija Feran, kuharska pomočnica iz Pirana, in Jože Vesel, pek iz Pirana; Marija Spacapan, uslužbenka iz Kopr, in Marjan Troha, avtomehanik iz Kopr.

V Sežani so se poročili: Marija Tomlinč, delavka iz Dolnjih Vrem, in Kladivar Angel-Zivec, mizar iz Povirja; Zmagoslava-Marta Jazbec, kmotvalka iz Brestovice pri Komnu, in Edvard Peric, delavec iz Brestovice; Ludovika Gorjan, natakarica iz Vojrskega, in Albert Gregorič, avtomehanik iz Pivčine.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

dečka, Marija Nacinović iz Pobegov — dečka.

Za varnost prometa v lastni režiji

Gospa McDonald iz Velike Britanije je organizirala teden prometne varnosti na lastno pot. Pri tej akciji je sodelovala sama samca. Na živce ji je šlo, da se soferji tovrnjakov, ki so vozili skozi njeno vas, niso zmenili za tiste prometne predpise, ki predvidevajo počasnejšo vožnjo skozi naseljen kraj. Soferji so

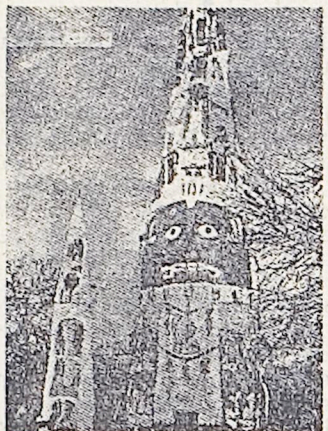
drveli skozi vas s hitrostjo 60 kilometrov na uro in spotoma žvižgali lepim dekletom. To je dalo Mrs. McDonald misliti. Obkleka se je v lahko obleko kot za na plažo, se postavila kraj ceste in dvignila palec. Sofer je ustavil avto, odprl vrata in jo povabil, naj sede, toda podjetna Angležinja ga je zavrnila:

»Hotela sem vas samo opozoriti, da bi vozili skozi vas z omejeno hitrostjo. Najlepša hvala, da ste ustavili.«
Takšno akcijo je vodila Mrs. McDonald štirinajst dni. Uspeh? Ničev.
»Moja lahka obleka je bila sicer privlačna, vendar ne ta-

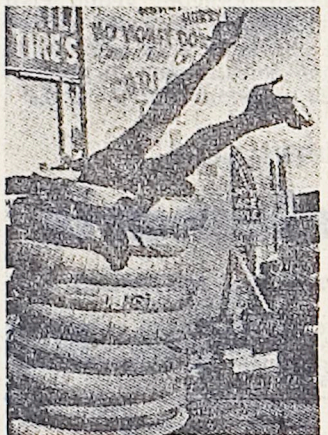
ko avtoritativna, kakor bi bila policijska uniforma,« je dejala. »Mislim, da bodo soferji sprejeli mojo pobudo z razumevanjem. Motila sem se. Po navadi so me naglasi takšni mi izrazi, da mi gredo lasje pokonci, če se jih spomnim. To mi je tudi vzel pogum, da bi akcijo še nadaljevala, pač pa bom o vsem tem pisala prometnemu uradu londonske policije.«

PADLA JE Z LETALA

Nad ameriško državo Connecticut je letelo letalo francoske letalske družbe. Ko se je jelo spuščati proti letališču, so se nenadoma odprla izhodna vrata. 29-letna stewardesa Francoise Demorriere jih je skušala zapreti, toda pograbil jo je močan zračni vrtilnec in jo pahnil v globino. O tem je pilot takoj obvestil letališče. Nad gorsko območje Avona so pohiteli helikopterji, na stotine vojakov in pripadnikov policije. Raziskovali so gozdove, in ker je bila že noč, so svetili z raketami in žarometi. Po nekaj urah so našli, kar so iskali — strahovito iznakaženo truplo mlade stewardese.

Profesor iz Sant Springsa (Oklahoma, ZDA) je hotel imeti svojevrstno hišo, in ker niso mogli njegovemu svojeglavemu okusu ugoditi arhitekti, se je lotil dela sam. Po dvasetih letih je zgradil hišo in se te dni vanjo tudi vseli. Zgrajena je v indijanskem slogu. Pokrita je s totemi in slikami. Hiša je postala turistična atrakcija, čeravno si profesor kaj takega ni želel.

Za turistično propagando

Zločin? Umor med zračnicami? Ne, ne, nikakor ne gre za umor, pač pa za učinkovit, teravno ne preveč okusen reklamni trik. Prodajalec avtomobilov iz Chicaga si je dolgo belil glavo, kako bi pritegnil kupce za svoje blago. Pa se je domislil. Poleg ceste je naložil nekaj avtomobilskih gum in vanje vtaknil leseni model za ženske obleke. Okrog kolovog se je nabralo veliko radovednežev. Trik je uspel.

NAPRODAJ — RABLJENA CERKEV

Newyorški prodajalec nepremičnin John Polock zahteva 100 milijonov dolarjev za cerkev, ki je menda vredna svojih 400 milijonov dolarjev. Cerkev je zgrajena iz solidnega gradiva, v njej je prostora za 1200 vernikov, ima svojo kuhinjo in jedilnico, družabne prostore in je opremljena tudi s sodobno napravo za ogrevanje. Kljub temu pa ni ponudba še nikogar ogrela, čeravno si trgovci že leto dni na vse kriplje prizadeva, da bi to sveto stvar vnovčil. Kaže, da po mističizmu tudi v Ameriki ni velikega povpraševanja.

Za propagando našega turizma je bistvenega pomena in važnosti vtis, ki ga tujec odnese od nas ob svojem prvem obisku. Tega se zavedajo mnogi naša gostinska podjetja in zato skrbijo tudi za lepo podobo in opremljenost svojih lokalov. Na sliki je lepo opremljena izložba recepcije v Pivki jami pri Postojni, kjer gost lahko že na steklu dobi najvažnejše informacije.

Cepljenje proti radioaktivnosti

Nekemu nemškemu profesorju je uspelo odkriti nekaj zelo važnega. Ugotovil je, da imajo nekatere organske snovi to lastnost, da vbrizgane v človeško telo uničijo, oziroma nevtralizirajo vse radioaktivne

snovi, ki so se tako ali drugače v njem vgnezdile. Poskusi so pokazali, da more ena sama injekcija nevtralizirati v telesu 90 odstotkov plutonija in 50 odstotkov izredno nevarnega stroncija 90. To cepivo bodo s pri-

dom uporabljali v atomskih centrih, kjer je delo zaradi sevanja vselej zelo nevarno.

TRDEN TEMELJ

V ameriškem mestu Petersburgu so zaradi gradnje nove ceste morali odstraniti pokopališče. Na dražbi so hoteli prodati več kot dva tisoč nagrobnikov. Ceravno so bile cene več kot ugodne, kupca niso mogli najti. Pa se je domislil advokat J. Knox, da bi te kamne lahko uporabil pri temeljih za svojo hišo. Za majhen denar jih je odkupil in vgradil v temelje.

Srečno naključje

Lansko leto se je smučala v hribih Južne Tirolske tudi 25-letna Helga Krügg. Dogodila se ji je več kot neprijetna nesreča. Izgubila je denarnico z vsemi dokumenti in z denarjem. Pa je prišla letos spet semkaj na dopust. Sprehajala se je po pobočju in pod plastjo

še neraztopljenega snega našla denarnico, dokumente in denar. Denarnica je bila premočena in uničena, zato pa so ostali dokumenti in denar dobro ohranjeni in kar je najvažnejše — uporabni.

Izpit brez izpraševalca? Zdi se, da bo prej ali slej tudi to mogoče. Studenti moskovskega energetskega inštituta so napravili aparat, ki lahko zadaja vprašanja in ki jih more tudi z zavajljivo nepristranskostjo oceniti. Izpit se začne tako, da študent pritisne na gumb in posluša vprašanje, na katerega mora odgovoriti. Ko konča, spet pritisne na gumb in sliši svojo oceno. Vrh tega pripravljajo v istem inštitutu tudi pripravo za ponavljanje učne tvarine. Princip te naprave je takšen, da študentu ne dovoli, da bi prešel na študij nove tvarine toliko časa, dokler ne obvlada stare.

VULKANSKA ELEKTRARNA

Skupina sovjetskih znanstvenikov resno proučuje možnost, da bi na polotoku Kamčatki gradili velike električne centrale, ki bi izrabljale toploto iz Zemljine notranjosti. Na Kamčatki je obilo vulkanov, treba bi bilo le prodreti do razbeljene mase in jo usmeriti. Bojda so se jim prvi poskusi že posrečili.

Tudi najbolj sušno obdobje — saj tako dolgotrajne suše ni bilo še sto let, kot pravijo zapiski meteorološke službe — pa ne more posušiti izvirov v naši Zagorje na Pivki in njeni neposredni okolici. Tamkaj imajo vaščani vedno dovolj vode tudi za napajanje živine. Gornja slika kaže lokev v filmskem terenu v neposredni bližini vasi, kjer je dovolj vode tudi ob največji suši. V vasi je razen tega tudi polno vodnjakov, v katerih ni soli ne presahne dobra in hladna pitna voda. Na sliki: z dela domov mimo »skala«

Kje je kaj te dni

RADIO KOPER

NEDELJA, 4. novembra: 8.40 Z vedro pesmijo nedeljsko jutro — 9.00 Naša reportaža: »Strokovni kadri« — 9.15 Zabavni zvoki — 9.45 Poje Eddie Fischer — 13.30 Sosedni kraji in ljudje — 14.00 Glasba po željah — 15.00 Poročila — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.15 Poje moški zbor iz Dornberka — 15.30 Nedeljski rendez-vous.

PONEDELJEK, 5. novembra: 7.15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7.30 Poročila — 7.35 Glasba za dobro jutro — 13.30 Poročila — 13.40 Odlomki iz oper — 14.30 Zabavni mozaik — 15.00 Dnevnik — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Slovenske narodne pesmi pojo Dana Filipič, Greta Ložar, Nada Podlogar, Zlata Ogjanovič in Janez Triller — spremnja na harmoniki Avgust Stanko.

TOREK, 6. novembra: 7.15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7.30 Poročila — 7.35 Glasba za dobro jutro — 13.30 Poročila — 13.40 V ritmu z orkestril in ansambli — 14.00 Paleta zabavnih popevk — 14.30 Igra simfonije — orkester pionirjev iz Sofije — 14.45 Pojeta mladinska zbor iz Tolmina in Idrije — 15.00 Dnevnik — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Naš stari dobri valček.

SREDA, 7. novembra: 7.15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7.30 Poročila — 7.35 Glasba za dobro jutro — 13.30 Poročila — 13.40 Mala prodajalna plošč — 14.00 Pozdrav iz Vojvodine — spored narodnih pesni in plesov izvajajo solisti in orkester Radia Novi Sad — 14.30 Za odhiti in razvedrilo igrajo in pojo Henri René, Eydie Carme, The four Lads, Page Cavanaugh, in Arturo Mantovani — 15.00 Dnevnik — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Poje ženski vokalni kvintet.

ČETRTEK, 8. novembra: 7.15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7.30 Poročila — 7.35 Glasba za dobro jutro — 13.30 Poročila — 13.40 Melodije Irvina Berlinia igra orkester Guy Luy — 14.00 Melodije za prijetno popoldne — 15.00 Dnevnik — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Slovenske narodne pesmi pojo moški zbor »Grafika«, ženski pevski zbor Tovarne pohištva iz Nove Gorice in ženski kvartet kluba koroških študentov.

PETEK, 9. novembra: 7.15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7.30 Poročila — 7.35 Glasba za dobro jutro — 13.30 Poročila — 13.40 Igor Stravinski: »Svatba«, izvajajo zbor in komorni ansambel RTV Beograd in solisti Zora Mojsilović sopran, Dubravka Nesović alt, Dušan Cvejić tenor in Lazar Ivković bas — 14.05 Iz albuma zabavnih melodij — 14.30 Iz dunajskih operet — 15.00 Dnevnik — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Domače aktualnosti — 15.40 Glasbena medigra.

SOBOTA, 10. novembra: 7.15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7.30 Poročila — 7.35 Glasba za dobro jutro — 13.30 Poročila — 13.40 Popevke in ritmi od tu in tam — 14.30 Mali koncert zabavne glasbe — 15.00 Dnevnik — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 15' vas bo zabaval ansambel Boruta Lesjaka z Jelko Cvetičarjevo, Božom Grošljem in Miškom Hočevarjem.

novembra italijanski film SKANDAL ZA KULISAMI.
IZOLA: 1. novembra ameriški barvni film OVČAR, 2. novembra jugoslovanski film MEDALJON S TREMI SRCI, 3. in 4. novembra ameriški film GOLA MESTO, 5. novembra bolgarski film NOČ PRED TRINAJSTIM, 6. novembra jugoslovanski film ABECEDA STRAHU, 7. in 8. novembra ameriški barvni film SREDI NOCI.
SKOFIJE: 1. novembra angleški film HITER POZIV, 3. novembra bolgarski film NOČ PRED TRINAJSTIM, 4. novembra jugoslovanski film SEKI SNEMA, PA VANSKI film SREDI NOCI, 8. novembra ameriški barvni film ABECEDA STRAHU.
SMARJE: 1. novembra jugoslovanski film MEDALJON S TREMI SRCI, 4. novembra bolgarski film NOČ PRED TRINAJSTIM, 7. novembra jugoslovanski film ABECEDA STRAHU.

ZA ČISTOST IN PRISTNOST NAŠIH IMEN

Pacug - Pečuh

Tam, kjer nekoč niti pravega zaselka ni bilo, so nastali v zadnjih letih med Strunjanom in Piranom počitniški domovi, in zdaj slišimo in beremo na vseh koncih in krajih ime Pacug. Tako smo »popularizirali« to spako, ne da bi bili kdaj pomislili, kako je nastala in kaj pomeni. Gotovo so vsi, ki ime uporabljajo, trdno prepričani, da je italijansko. Kako bi potem nastalo? Italijanska imena res samostalniki pazzo, kar pomeni norec, toda tudi če bi ime nastalo iz te podlage, ne bi bilo moglo dobiti pripone -ug ali -ugo. Mi-mo tega tamkajšnji ledini, delu ozemlja ali kraju prav gotovo nihče ne bi dal iz besede pazzo - norec izvedenega imena. Proti taki tvorbi govori tudi naglas.

Oglejmo si zato še načine pisanja imena! Zaslediti je mogoče novejši Pacug, Pazuugo in starejši Pacug ter Pacuigo. Zadnja dva načina nedvomno dokazujeta slovenski izvor. V naši transkripciji sta Pacug in Pacuigo. Italijanska glasu h nima. Povsod, kjer zasledimo v naših krajih italijansko zapisana slovenska imena, nadomesti h črka g ali c, ch, torej g ali k, v drugih primerih pa moreta g in ch nadomestiti tudi naš č. Iz tega sledi, da se je bil e v njegovi izgovorjavi polglasnik, katerega sliši vsak tujec prej kot a kakor pa kot e. Tu je torej za gornje izvajanje živo potrdilo!

Ime Pacug je nastalo iz Pečuh. Peč pomeni v slovensčini napravo za kurjenje, pa tudi skalo in skalno steno, pečino. V Rižanski dolini imamo vas Podpeč, ker leži pod pečjo — pečino. Samostalniki pečuh pa pomeni zapečkarja, a je pomenil tudi peč na prostem. Na vzhodnem Češkem in Slovaškem pomeni pečuh še dandanes pastirsko peč in tam je tudi kraj Pečuhy. Pod Mečkom na Ogrskem imamo mesto Pečuh. Pri Slovanih je več takih in podobnih imen. Po vsem tem menim, da bi morali ime Pacug brez vseh pomislekov opustiti in pisati ter govoriti Pečuh.

KINO

POSTOJNA: 3. in 4. novembra jugoslovanski film DR, 6. in 7. novembra francoski CS film NE POKOPLJE SE V NEDELJO, 8. novembra jugoslovanski CS film NE UBIJ.

PIVKA: 3. in 4. novembra italijanski barvni CS film POLETNE ZGODBE, 7. novembra sovjetski CS film KAPITANOVA HČI.

PRESTRANEK: 4. novembra ameriški barvni CS film CAJNKA, SEZANA: 2. novembra češki film KROG, 3. in 4. novembra ameriški CS film VELIKA ZEMLJA, 6. in 7. novembra poljski film OB SLOVESU, 8. novembra ameriški film TOBY TYLER.

ILIRSKA BISTRICA: 3. in 4. novembra italijanski barvni CS film ANA IZ BROOKLYNA.

KOPER: 1. novembra jugoslovanski film SEKI SNEMA, PAZI SE, 2. novembra ameriški barvni film OVČAR, 3. in 4. novembra angleški film HITER POZIV, 5. novembra jugoslovanski film ABECEDA STRAHU, 6. novembra bolgarski film NOČ PRED TRINAJSTIM, 7. novembra francoski film IGRE LJUBEZNI, 8.

Strogo zaupno

VOHUNSKA ZGODBA IZ II. SVETOVNE VOJNE

Ekonom inštituta, ki je tudi prišel v predverje, je pozdravil Leontjeva in mu na njegovo vprašanje, kaj se je zgodilo s Petrovičem, dejal, da ga je zgodaj zjutraj, ko je predal svojlo dolžnost, do smrti povozil avto.

»Zal mi ga je, dober starec je bil.« je vzdihnil ekonom, »do kraja vdan uslužbenec... Davi se je nekaj vznemiril in, glejte, padel pod kamion.«

»Kaj pa ga je vznemirilo?« je vprašal Leontjev.

»Naj vam pove direktor,« je rekel ekonom zagonetno. »Oprostite, mudi se mi.«

Leontjev je stopil v direktorjevo pisarno. Le-ta je takoj odložil papirje, zaprl vrata pisarne in naročil tajnici, naj mu ne daje telefonske zveze, pa naj ga kliče kdorkoli že. Z Leontjevom je sedel na divan in si začel molče polniti pipo. Zaradi nečesa je bil vznemirjen.

»Kaj se je zgodilo, Igor Ivanovič?« ga je vprašal Leontjev, ki je slutil nesrečo.

»Se sam ne vem!« je skomignil direktor. »Povedal vam bom vse, toda razen vas ne sme o tem zvedeti nihče.«

Direktor mu je povedal, kako so ga včeraj poklicali preiskovalni organi in mu pokazali fotografske posnetke načrtov in proračunov Leontjevega topa.

»Kaj?« je poskočil Leontjev in prebledel. »To je nemogoče!«

»Tudi jaz sem tako mislil,« je nadaljeval direktor. »Potem pa so mi pokazali tiste posnetke. Najvažnejše pa je, da so bili dokumenti, po obvestilih našega posebnega oddelka, v vaši blagajni zaklenjeni in zapečateni...«

»Seveda...« je kriknil Leontjev.

»Toda dejstvo ostane dejstvo. Dokumenti so bili fotografirani, sam sem videl cel film — vseh 36 posnetkov... Toda pomirite se...«

»Le kako naj se pomirim,« je Leontjev ogorčeno kriknil, »saj to je... Tega si ne morem pojasniti... Pri nas v inštitutu naj bi razbili blagajno!...«

»V tem pa je tudi stvar, da ni blagajne nihče razbil. Blagajna in pečat sta bila v popolnem redu...«

»Vedno huje!« je zastokal Leontjev in se zgrabil za glavo.

»Kako pa so potem fotografirali dokumente? Kdo jih je fotografiral?«

»Stvar je v tem,« mu je začel pojasnjevati direktor, »da je blagajno, tako vse kaže, nekdo odpiral. Včeraj so prišli sem eksperti in preiskovalec. To je bilo ponoči, ko ni bilo v inštitutu nobenega sodelavca, razen dežurnega čuvaja. Poklicali smo načelnika našega posebnega oddelka, da bi prinesel pečat in ključce od blagajne, ki ste mu jih zaupali, preden ste šli na službeno potovanje.«

»Povsem točno,« je dejal Leontjev.

»Napravili smo nov odtis vašega pečata in ga pod močnim povečevalnim steklom primerjali s pečatom, ki je bil na blagajni. Pokazala se je malenkostna razlika. Tedaj smo oba odtisa fotografirali s posebnim aparatom, močno povečali posnetke in izkazalo se je, da je bila vaša blagajna zapečatená s ponarejenim pečatnikom. Tedaj so temeljito preiskali vašo blagajno. Z mikroskopom so pregledali ključavnico in v njej odkrili majcene mrvice nekakšne mase. S kemično ekspertizo so ugotovili, da je bil v ključavnici specialni plastelin za odtiske... Na ta način je torej prišlo do ponarejenega ključa in ponarejenega pečatnika...«

Leontjev je poslušal direktorja z razumljivim vznemirjenjem človeka, ki se je nenadoma srečal s strašnim prestopkom.

Ni si mogel predstavljati, kdo neki bi mogel pomagati sovražniku tukaj, med temi zidovi, v tem kolektivu, ki ga je vezalo dolgoletno skupno delo. Nič čudnega, da je spričo takšnih novic Leontjev pozabil vprašati direktorja, v kakšnih okoliščinah je umrl Petrovič.

Smrt Golubevca je bila v neposredni zvezi z dogodki, ki je o njih govoril direktor.

Ko je Krashcke iznenada prekinil z njim stike, si je Golubev razbijač glavo s tem, kako naj bi si to pojasnil. Delal je najbolj neverjetne domneve. Bolj kot nerazumljivo izginotje Krashckega, ga je pestil strah pred tem, da bi ga odkril. Mučila ga je nespečnost. Če je le za hipce zaspal, se je že kmalu nato zbudil od strašnih sanj. Včasih se mu je zdelo, da sliši brenčanje avtomobila, ki prihaja k njegovi hiši (aha, so že tukaj!), včasih je sredi noči zaslišal škripanje korakov pod oknom, včasih trkanje po vratih...

Na poti v službo in iz nje se je »Karo kralj« neprestano oziral, stiskal glavo med ramena in trzal — v vsakem človeku, ki ga je srečal, je videl zasledovalca.

Stalni strah ga je stiskal za vrat in mu ni dal miru. V kratkem času je »Karo kralj« strašno shujšal. V vsako misel se mu je vedno prikradlo vprašanje — kaj bo? Kaj naj stori? Kam naj pobegne? ... Začel je piti, pa tudi v vodki ni našel tolažbe.

V takšnem duhovnem stanju je bil »Karo kralj« tudi na večer pred svojo smrtjo, ko je šel v službo. Kmalu po polnoči se je ustavil pred vrati inštituta avtomobil. Iz njega je stopil direktor, za njim pa še trije ljudje v civilnih oblekah. Dotlej jih ni še nikdar videl.

Z drhtečimi rokami jim je Golubev odprl vrata. Odšli so gor, v kabinet Leontjeva. Dvajset minut pozneje je prišel tudi načelnik posebnega oddelka inštituta. Očividno so ga bili poklicali.

»Karo kralj« je začutil, da se pričena zadnje poglavje njegove pustolovščine. Segel je v žep in pogoltnil dve tableti za pomirjenje. Sreč se mu je nekolikant umiril. Sezul si je čevlje in se po prstih prikradel v drugo nadstropje in pokukal skozi ključavnico v kabinet.

Vse je bilo kakor na dlani: ljudje, ki so prišli z direktorjem, so s povečevalnim steklom preučevali ključavnico prav tiste blagajne, iz katere je bil med prvomajskimi prazniki izvelel načrte in jih prefotografiral. To pomeni — vse je odkrito. Danes ali jutri bo konec.

Nočni obiskovalci in direktor so se odpeljali iz inštituta šele ob zori.

»Karo kralj« se je naposled odločil — dovolj!

Odšel je na ulico in se vrغل pod kolesa pettonskega tovornjaka. Ko je pridrvel rešilni avtomobil, je »Karo kralj« že izdihnil.

Tako je izpadla iz igre nemške obveščevalne službe še ena karta.

PREISKOVALEC LARCEV

Starejši preiskovalec Larcev, ki so mu poverili preiskavo v zvezi s posnetki tajnih načrtov in proračunov, je imel bogate izkušnje. Takoj, ko mu je načelnik predal denarnico gospoda Krashckega in mu podrobno opisal način, kako je denarnica prišla v roke proti-obveščevalni službi, se je Larcev lotil svoje naloge. Že naslednjega dne je zvedel, da sta Krashcke in Scharing na vrat na nos zapustila Moskvo. Vedela sta torej, da sta se tod onemogočila in da sta tako rekoč izpadla iz igre. Kmalu je ugotovil tudi objekt njune pozornosti — inštitut, ki je v njem delal Larcev.